



# Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717



Jyväskylän yliopisto  
Kasvatustieteiden tiedekunta  
Opettajankoulutuslaitos

**Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä**

**RAAHEN LUKION OPISKELIJOIDEN AJATUKSIA OPINTO-  
OHJAUKSESTA**

**Maria Mustakallio**

**2007**

**Jyväskylän yliopisto  
Kasvatustieteiden tiedekunta  
Opettajankoulutuslaitos**

## TIIVISTELMÄ

Mustakallio, Maria

Raahen lukion opiskelijoiden ajatuksia opinto-ohjauksesta.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2007, 37 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

Kehittämishankkeen tavoitteena oli tutustua lukion opinto-ohjaukseen, koska tavoitteenani on siirtyä jossain vaiheessa perusopetuksen oppilaanohjaajasta lukion opinto-ohjaajaksi. Lähtökohtana tutkimukselle oli kysely, joka teetettiin Raahen lukion opiskelijoilla touko-kuussa 2006. Kaiken kaikkiaan 275 opiskelijaa vastasi kyselyyn opiskelijamäärän ollessa noin 450.

Tutkimusote on pääosin kvalitatiivinen, deskriptiivinen, tulososassa esitellään myös muutama kaavio. Kysely koostui viidestä avoimesta kysymystä sekä kahdesta monivalintakysymyksestä, joihin opiskelijat saivat vastata anonyyminä. Opiskelijoilta kysyttiin ajatuksia ja mielipiteitä opinto-ohjauksen merkityksestä, tärkeydestä ja riittävydestä. Näiden lisäksi kyselyssä tiedusteltiin heidän omaa aktiivisuuttaan tiedonhaun suhteen sekä sitä, mikä ohjauksen muoto heidän mielestään on tärkein sekä mikä opinto-ohjauksessa on hyvää/huonoa. Opiskelijoilla oli myös mahdollisuus tehdä parannusehdotuksia, mikäli jokin ei heidän mielestään tällä hetkellä toimi ohjauksessa. Tuloksia käsitellään vuosikursseittain, mahdollisia sukupuolten välisiä eroja ei tässä työssä oteta esiin.

Pääosin kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja sen määrään. Opinto-ohjausta pidetään erittäin tärkeänä, erityisesti kurssivalinnat, ylioppilaskirjoitukset sekä jatko-opinnot ovat asioita, joissa opinto-ohjaajan apua on tarvittu. Luokattomassa lukiossa opiskelijan oma aktiivisuus korostuu, ja opinto-ohjaajan rooli tuen ja turvan antajana onkin kiistaton. Vaikka ohjauksen määrä oli vastaajien mielestä erittäin hyvä, osa kaipasi vielä enemmän henkilökohtaista ohjausta. Luokkatunnit ja pienryhmäohjaus koetaan myös mielekkäiksi, mutta henkilökohtainen ohjaus on kuitenkin tärkein osa ohjausta.

Asiasanat: lukio, opinto-ohjaus, kysely

## ABSTRACT

Mustakallio, Maria

Thoughts on counselling by the students of Raahe upper secondary school.

Jyväskylä: University of Jyväskylä. Department of Teacher Education.

Guidance and Counselling Education and Research Unit, 2007, 37 p.

Guidance and Counselling Development Projects and Practices.

The aim of the developing project was to get acquainted with counselling in upper secondary school, because it is my aim to leave lower secondary school and to become a counsellor in upper secondary school some day. The initial stage of the study was a questionnaire carried out among the students of Raahe upper secondary school in May 2006. A total of 275 students took part in the questionnaire, the number of students being about 450.

The method used in the study is mainly qualitative, descriptive, the results part also presents a few diagrams. The questionnaire consisted of five open questions and two multiple choice questions, which the students could answer anonymously. The students were asked thoughts and opinions on the meaning, importance and adequacy of counselling. In addition, they were asked how active they were in their search of information, and also which form of counselling was the most important in their opinion, as well as what is good/bad in counselling. The students also had a chance to make suggestions for improvements in case there is something that they think does not work in counselling at the moment. The results are handled according to school forms, the possible gender differences are excluded in this study.

Most of the students who took part in the questionnaire were satisfied with the counselling they got and it was thought to be sufficient. Counselling is considered to be very important, especially the choice of courses, the matriculation exam and studies after that are issues in which the assistance of the counsellor has been needed. In the formless upper secondary school the student's own activity becomes more prominent, and the counsellor's role in providing support and security is indisputable. Though counselling was considered really adequate, some students wished to have more individual counselling. Counselling classes and small-group tuition were also considered meaningful, but individual counselling is still the most significant part of counselling.

Keyword: upper secondary school, counselling, questionnaire

# SISÄLLYS

## TIIVISTELMÄ

## ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTISTA TAUSTAA.....	7
	2.1 Lukion opinto-ohjauksesta.....	7
	2.2 Ajatuksia ohjauksesta.....	8
	2.3 Raahen lukiosta.....	10
3	KYSELYN TULOKSIA.....	13
	3.1 Millaisissa asioissa olet tarvinnut opinto-ohjaajan apua/neuvoja?.....	13
	3.2 Oletko saanut riittävästi tietoa ja ohjausta haluamiisi asioihin? Jos et, niin missä olisi parantamisen varaa?.....	15
	3.3 Mistä aiheista haluaisit saada lisätietoa?.....	18
	3.4 Mitä odotuksia sinulla on opinto-ohjaukselta lukiossa?.....	23
	3.5 Kuinka tärkeää opinto-ohjaus on lukiossa?.....	25
	3.6 Mikä on mielestäsi tärkeintä opinto-ohjauksessa?.....	28
	3.7 Oletko itse aktiivinen tiedonhaussa? Mistä haet/saat tietoa?.....	29
4	YHTEENVETO.....	32

## LÄHTEET

## LIITE

# 1 JOHDANTO

Vuonna 1994 lukioissa siirryttiin luokattomuuteen. Tämä muutos oli niin positiivinen kuin negatiivinenkin. Hyviksi puoliksi lasketaan esimerkiksi joustavuus, opiskelijan mahdollisuus yksilölliseen opinto-ohjelmaan, itsenäisyyden ja oman vastuun lisääntyminen. Toisaalta nämä samat asiat voivat olla myös huonoja puolia luokattomassa lukiossa. Voidaanko olettaa, että kaikki lukio-opiskelijat ovat riittävän kypsiä huolehtimaan omista opinnoistaan ja kantamaan vastuuta tekemisistään? Erityisiksi kehittämiskohteiksi onkin nähty tästä syystä lukion opinto-ohjaus sekä opintojen seurannan järjestäminen.

Halusin perehtyä kehittämishankkeessani nimenomaan lukion opinto-ohjaukseen, koska en tunne sitä toistaiseksi kovin hyvin. Tavoitteeni on siirtyä jossain vaiheessa peruskoulun oppilaanohjaajasta lukion opinto-ohjaajaksi ja kehittämishankkeeni kautta sain tilaisuuden tutustua lukion opinto-ohjaukseen hieman paremmin. Ohjaus, oli se sitten perusopetuksessa, toisella asteella tai korkea-asteella tapahtuvaa, on aina läsnäoloa, kanssakulkemista ja tukemista, joskin eri-ikäisillä korostuvat eri asiat kulloisessakin elämänvaiheessa ja tämä on otettava ohjauksessa huomioon. Perusopetuksen oppilaanohjauksessa ohjattavat ovat vielä alaikäisiä, kun taas lukiolaiset saavuttavat täysi-ikäisyyden ja sitä myöten aikuistumisen rajan. Nämä asiat näkyvät varmasti myös ohjauksessa. Lukion opinto-ohjaukseen liittyvät käsitykseni ovat enemmän omalta lukioajalta peräisin olevia, joten kehittämishanketta suunnitellessani päätin aloittaa aiheeseen tutustumisen tavallaan ”puhtaalta pöydältä”.

Lähestyn aihetta ensin lukion opetussuunnitelman perusteiden kautta ja pohdin sen jälkeen ohjauksen käsitettä sosiodynaamisen ohjauksen näkökulman kautta. Tämän jälkeen esittelen Raahan lukion opiskelijoilla teettämäni kyselyn tuloksia vuosiluokittain. Mahdollisia sukupuolieroja tulosten suhteen en tässä tutkimuksessa ota esille. Yhteenvedossa on pohdintaa kyselyn tulosten pohjalta heränneistä ajatuksista ja mielipiteistä.

Raahan lukion valitsin kehittämishankkeeni kohteeksi siksi, että se on vanha kouluni ja suoritin siellä myös opinto-ohjaajien monimuotokoulutukseen kuuluvan verkostoharjoittelujakson lukion osalta. Koska koulu ja henkilökunta on minulle tuttu, oli helppo tehdä yhteistyötä sekä harjoittelun että kehittämishankkeeni osalta rehtorin ja opinto-ohjaajien kanssa. Sain myös samalla tilaisuuden kuulostella vanhojen oppilaideni ajatuksia lukio-opiskelusta, mikä oli tietenkin opinto-ohjaajana mielenkiintoista.

Uudessa opetussuunnitelmassa määrätään kehittämään koulun toimintaa säännöllisesti. Sisäisellä arvioinnilla on mahdollista tarkastella koulun tilaa eri näkökulmista ja vahvistaa koulun toiminta-ajatusta. Raahan lukion sisäinen arviointi lukuvuodelta 2005–2006 kohdistui seuraaviin osa-alueisiin: oppilaitoksen tilat ja varustelu, opetukseen liittyvät käytännön järjestelyt, sisäinen tiedonkulku, koulun oma imago sekä työskentely- ja toimintakulttuuri. Osa-alueita arvioitiin asteikolla 1-4 (1=huono, 2=tyydyttävä, 3=hyvä, 4=erittäin hyvä). Arviointi perustui vapaaehtoisuuteen, opiskelijoista 217 vastasi kyselyyn, opettajistakin suurin osa. (Raahan lukion arviointipalautte kevät 2006)

Raahan lukion arviointipalautteen tulosten mukaan koulun toiminta on kohtuullisen hyvää, toki kehittämisen/parantamisen varaakin löytyy. Arviointipalautteen tulokset opinto-ohjauksen osalta olivat erittäin hyviä: 54 % arviointipalautteeseen vastanneista antoi

opinto-ohjaukselle arvosanan hyvä ja 13 % arvosanan erittäin hyvä, 28 % vastaajista antoi arvosanan tyydyttävä. Ryhmäohjauksen (eli ropo-tuokiot) osalta palaute oli yhtä hyvä, 54 % opiskelijoista antoi arvosanaksi hyvän. Ropo-tuokioiden merkitys tiedonkulussa, koska se sitten opiskelijaa tai ryhmää, on huomattava. (Raahen lukion arviointipalaute keväät 2006) Kehittämishankkeeni osalta oli hyvä, että arviointipalaute oli kerätty samana lukuvuotena, joten tulokset olivat kirjoittamishetkellä tuoreita ja niitä oli mielenkiintoista verrata oman kyselyni tuloksiin.

Teetin kehittämishankkeeseeni liittyvän kyselyn toukokuussa 2006 ryhmäohjaustuokion yhteydessä ja siihen vastasi 275 opiskelijaa koko opiskelijamäärän ollessa lukuvuonna 2005–2006 noin 450 opiskelijaa. Kyselyssä (ks. liite) oli yhteensä seitsemän kysymystä, kaksi monivalintakysymystä ja viisi avointa, opinto-ohjaukseen liittyen. Perinteisten kyllä/ei-vastausten sekä lyhyiden kommenttien lisäksi totesin saaneeni todella hyviä, ajatuksia herättäviä vastauksia yllättävän paljon. Osa vastaajista oli paneutunut kysymyksiin erittäin hyvin, ja sen takia uskon tulosten hyödyttävän itseni lisäksi Raahen lukion opinto-ohjaajia. Tutkimusotteeni kehittämishankkeessa on enimmäkseen kvalitatiivinen, deskriptiivinen, mutta käytän myös jonkin verran kvantitatiivista tapaa lähinnä kaavioiden osalta.

Varsinaisena tarkoitukseni oli selvittää kehittämishankkeessani Raahen lukion opiskelijoiden ajatuksia opinto-ohjauksesta; mikä ohjauksessa on hyvää ja/tai huonoa, missä olisi kehittämisen varaa jne. Opiskelijat vastasivat kyselyyn luonnollisesti anonyyminä, vastaajan sukupuolen sekä vuosiluokan halusin kuitenkin tietää tulosten analysoinnin vuoksi. Kyselyn tuloksia on tarkoitus hyödyntää Raahen lukion opinto-ohjauksen kehittämisessä. Mahdollisia kehittämiskohteita ovat tiedotus, vastuuseen ja itsenäisyyteen/oma-aloitteisuuteen opastaminen, resurssit sekä oikean tiedon jakaminen oikeaan aikaan.

## 2 TEOREETTISTA TAUSTAA

Seuraavissa kappaleissa käsittelen lyhyesti lukion opinto-ohjausta, sen tehtäviä ja tavoitteita lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Pohdin lisäksi sosiodynaamisen ohjauksen käsitettä suhteessa omaan ohjausajatteluuni. Sen lisäksi esittelen hieman taustaa Raahen lukiosta, jonka opiskelijat ovat kehittämishankkeeseeni liittyvän kyselyn kohderyhmänä. Käyn läpi niin perustietoa Raahen lukiosta kuin ohjauksen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvää työnjakoakin.

### 2.1 Lukion opinto-ohjauksesta

Lukion opetussuunnitelman perusteissa 2003 opinto-ohjauksen tehtäväksi määritellään mm. opiskelijan tukeminen opinnoissa sekä huolehtiminen riittävästä tiedoista ja taidoista koskien jatko-opintoja ja työelämää. Lisäksi yhtenä tehtävänä mainitaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukeminen ja auttaminen. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, 216)

Opinto-ohjausta tarjotaan sekä luokkamuotoisena ohjauksena että henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Näiden ohjausmuotojen avulla opiskelijaa ohjataan esimerkiksi päätöksen tekoon, ammatinvalintaan ja urasuunnitteluun. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija voi keskustella mm. opinnoistaan, koulutusvalinnoistaan sekä erilaisista asioista elämäntilanteeseensa liittyen. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, 216.)

Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2003 mukaan ohjauksen tavoitteena on mm.:

- ”...ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että hän pystyy suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin.”
- ”...opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana.”
- ”Opiskelijaa tulee ohjata hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.”
- ”Opiskelijaa tulee ohjata ja tukea elämänsuunnittelun ja –hallinnan taidoissa.” (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, 216.)

Erkki Merimaa kirjoittaa artikkelissaan *Oppilaan ja opiskelijan ohjaus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa* seuraavasti: ”Ohjauksen tehtäväksi tulee entistä selkeämmin osaltaan edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten tasa-arvoa ja oppilaiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä”. (Merimaa 2004, 74.) Merimaa muistuttaa artikkelissaan ohjauksellisen vastuun kuuluvan opinto-ohjaajan lisäksi kaikille



opettajille. (Merimaa 2004, 75.) Kappaleessa 2.3 esittelen tarkemmin opiskelijan ohjauksen järjestämisen ja työnjaon Raahen lukiossa.

Opetussuunnitelmassa mainitut opinto-ohjauksen tavoitteet ja tehtävät ovat tärkeitä, mutta toisaalta voi miettiä, onko näihin vastaamiseen varattu riittävästi resursseja? Tuskin. Lukioihin tulee entistä enemmän opiskelijoita, joilla on ollut esimerkiksi oppimis- ja/tai keskittymisvaikeuksia jo perusopetuksen puolella. Nämä vaikeudet eivät varmasti katoa toisen asteen opinnoissakaan. Osalla oppimisvaikeudet tulevat ilmi vasta lukiossa, kun työmäärä lisääntyy huomattavasti erilaisten tutkielmien, esseiden tai jo pelkän lukemisen takia. Sanomalehti Kalevassa julkaistussa artikkelissa kerrotaan opinto-ohjaajien työmäärän lisääntyneen jo pelkästään sen takia, että opiskelijat tarvitsevat apua henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimiseen, ”vastaavasti ammatinvalinnan- eli uraohjaukseen jää liian vähän aikaa”. (Kaleva 16.10.2006.) Kalevan artikkelissa haastatellun opinto-ohjaajan mukaan ”kurssimuotoinen lukio on osalle lukiolaisista liian haasteellinen”. Sikäli olisikin tärkeää, että ohjauksesta tulisi koko koulun tehtävä.

## 2.2 Ajatuksia ohjauksesta

Tässä kappaleessa esitän omia ajatuksiani ohjauksesta. Lähestyn aihetta ensin Peavyn sosiodynaamisen ohjauksen näkökulmasta ja sen jälkeen reflektoin omaa ohjaukskäsitystäni. Lopuksi pohdin vielä lukion opetussuunnitelman perusteissa esiteltyjen ohjauksen tavoitteiden herättämiä ajatuksia.

Opinto-ohjaajien monimuotokoulutuksen aikana olemme erityisesti perehtyneet R. Vance Peavyn kehittämään sosiodynaamiseen ohjaukseen monella eri tapaa. Sosiodynaaminen ohjaus perustuu konstruktivismiin ja siinä korostuvat erityisesti sekä ohjauksuhteen vuorovaikutuksellisuus että dialogisuus. ”Sosiodynaaminen näkökulma on laaja-alainen, holistinen näkökulma, jonka pyrkimyksenä on tarkastella tietoa usealta kannalta ja tavoittaa ihmisen moninaisuuden rikkaus, täyteys ja merkitys” (Peavy 2004, 19). Peavyn mukaan sosiodynaaminen ohjaus on ”elämän suunnittelemisen yleismenetelmä” ja sen ”tavoitteena on myös luoda sellaiset olot, joissa ihminen voi mahdollisimman hyvin löytää kokonaan uusia tai tarkistettuja näkökulmia siihen, mitä pitäisi tehdä seuraavaksi ja miten voisi päästä elämässä eteenpäin omien valintojensa pohjalta” (Peavy, 2004, 23).

Sosiodynaaminen ohjaus ei aluksi herättänyt mitään tunteita, mutta mitä enemmän Peavyn ajatuksia olen lukenut, sitä paremmin oma ohjaukskäsitys on alkanut muodostua. Olen myös huomannut, että omassa ohjauksessa on alkanut näkyä sosiodynaamisen ohjauksen piirteitä, joko tietoisesti tai sitten tiedostamatta.

Mitä ohjaus sitten mielestäni on? Ensimmäisenä mieleen tulee sellaisia käsitteitä kuten opastaminen, ammatinvalinta, auttaminen, keskustelu ja yhteistyö. Ohjaus on myös ohjattavan huomioimista, ohjaukseen on varattava aikaa. Ohjaus on lisäksi kuuntelemista ja välittämistä, usein myös neuvomista. Näiden lisäksi ohjaus on mielestäni läsnäolemistä.

Ohjaus voidaan laskea auttamisammattien joukkoon, ohjaajan työssä korostuvat ainakin opastaminen ja auttaminen. Ohjaajana pyrin auttamaan ohjattavaa löytämään esimerkiksi omat vahvuutensa esimerkiksi mahdollista ammattia ajatellen. Auttaminen näkyy myös siinä, että pyrimme yhdessä ohjattavan kanssa löytämään ratkaisun hänen

ongelmaansa tai johonkin ristiriitatilanteeseen, josta ohjattava ei yksin löydä tietä ulos. Neuvominen on myös yksi ohjauksessa vaikuttava tekijä, ohjaajana välitän tietoa ohjattavalle, mitä hänen pitäisi tehdä, miten hän voisi toimia jne. Neuvominen ja opastaminen voi myös tilanteesta riippuen olla sitä, että joudun puuttumaan ohjattavan toimiin eli mitä on syytä tehdä. Ohjauskeskustelussa pitäisi välttää pelkkää neuvomista ja sen sijaan antaa ohjattavalle aikaa löytää itse ratkaisu asioihin/ongelmiin. Toisaalta välillä ohjaus menee valitettavasti pelkäksi neuvonnaksi, vaikkei sitä itse haluaisi.

Ohjauksessa mielestäni tärkeää on ajan antaminen ohjattavalle. Se, että varaan riittävästi aikaa ohjattavalle, on myös hänen ja hänen asiansa kunnioittamista. Kunnioittaminen on sikäli mielenkiintoinen käsite, että ohjaajan tulee kunnioittaa ohjattavaa, vaikkei henkilönä hänestä pitäisikään. Tämä on asia, joka pitää ohjaajan huomioida. Ohjauksessa on kyse myös siitä, että olen kiinnostunut ohjattavasta. Siitä, mitä hänelle kuuluu, mikä on syynä ohjaukseen hakeutumisessa, mitä hän odottaa saavansa ohjaukselta.

Ohjaus on mielestäni välittämistä sekä kuuntelemista. Välittämällä ohjattavasta annan hänelle käsityksen, että hyväksyn hänet sellaisena kuin hän on. Pyrin edistämään ohjattavan hyvinvointia omalta osaltani. Ohjaaja voi olla pahimmassa tapauksessa ainoa, joka todella välittää ohjattavasta, joten siksi välittäminen on tärkeä tekijä. Teennäinen välittäminen paistaa läpi, joten jos ohjaaja ei kykene empatiaan, ohjattava kyllä huomaa tämän. Vaikkei ohjattava ehkä juuri sillä hetkellä osaa antaa arvoa välittämislle, hän todennäköisesti muistaa tämän vielä myöhemmin elämässään ja se voi olla pitkälle kantava tekijä.

Kuunteleminen korostuu ohjauksessa erityisesti. Ohjaajan on pystyttävä kuuntelemaan ohjattavaa, eikä vain antaa valmiita ratkaisuja ja malleja eri tilanteisiin. Kuunteleminen on siksi myös hiljaa olemista tarvittaessa, tällöin voi ”kuunnella” eleitä, ilmeitä, sitä mitä ohjattava jättää sanomatta. Jos ohjattava ei halua puhua, pitäisi tätä hiljaisuuttakin pystyä kunnioittamaan. Se, että tekee ohjattavalle selväksi, että minä kuuntelen ja annan sinun kertoa, on ohjauksessa tärkeää. Ohjattavalla ei välttämättä ole muita, jotka häntä kuuntelevat, joten ohjaajalla on tässä tilanteessa tärkeä merkitys.

Ohjaus perustuu vuorovaikutukseen, jossa ohjaajalla ja ohjattavalla on omat roolinsa. Osittain kyse on myös valta-asemasta, mutta tämä ei saa olla rajoittava tekijä. Ohjaajan pitää puhua samaa kieltä ohjattavan kanssa, jotta ohjauksessa päästäisiin jonkinlaiseen lopputulokseen. Turha käsitteillä briljeeraaminen sekä oman ylemmyyden esiintuominen vain haittaavat ohjausta. Ohjaus on nimenomaan yhteistyötä ohjaajan ja ohjattavan välillä.

Ohjauksen on myös oltava järkevää, sillä pitäisi olla jokin suunta ja tarkoitus, jota kohti pyritään. Tarvitseeko ohjattava jonkin suunnitelman, jonka mukaan toimia vai luommeko vain raamit, joiden puitteissa ohjattava alkaa vähitellen toimia? Tämä edellyttää tiettyjä sääntöjä, neuvoja, ohjeita ehkä myös niitä valmiita mallejakin. Toisaalta ohjauksessa olisi tärkeää, että näistä sovittaisiin yhdessä ohjattavan kanssa, eikä annettaisi hänelle valmista ”pakettia”.

Ohjaus on myös sitä, että kannustan ja opastan ohjattavaa tekemään omaa uraansa koskevia suunnitelmia ja päätöksiä. Ohjauksessa olisi tehtävä myös selväksi se, ettei nykyaikana ole enää vain yhtä uraa, vaan se oma ura voi koostua useasta eri ammatista tai siitä tutkinnosta saadulla pätevyydellä voikin toimia ihan eri tehtävissä kuin ohjattava ehkä alun perin on suunnitellut. Ohjaajana yritän toimia parhaani mukaan elinikäisen oppimisen kannattajana. Kuten jo useaan otteeseen monimuotokoulutuksen aikana on puhuttu, elinikäistä oppimista tapahtuu kaikkialla, ei pelkästään oppilaitoksen sisällä.

Yllä mainitsemani käsitteet ja asiat tulevat mieleen entistä vahvemmin, kun olen miettinyt omaa ohjauksikäsitteistäni. Ohjauksen määrittely erilaisten ohjauksikäsitteiden pohjalta on suhteellisen hankalaa, lähtökohta kuitenkin on, että ohjauksen tulee olla laadukasta.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ohjauksen tavoitteeksi mainitaan mm. itsenäisyyden ohjaaminen. Näitä tavoitteita on hyvä pohtia tarkemminkin. Itsenäisyys kattaa niin opiskelijan henkilökohtaisen opiskeluohjelman suunnittelun, ongelmien tunnistamisen kuin niihin avun hankkimisen. On hyvä, että itsenäisyyden kannustetaan ja pyritään nimenomaan ohjauksen tukemana, mutta asetetaanko lukiolaiset toisaalta liian suurten haasteiden eteen? Vaikka lukiolaiset saavuttavat täysi-ikäisyyden opiskelunsa aikana, voiko olettaa, että jokainen kypsyisi ajatuksiltaan samaan aikaan ja osaisi ottaa riittävästi vastuuta omista asioistaan? Totesin jo aiemmin, että lukion muuttuminen luokallisesta luokattomaksi oli niin positiivinen kuin negatiivinenkin asia. Hyvä kysymys on, pystytäänkö ohjauksella oikeasti vastaamaan muuttuneisiin haasteisiin?

Toinen ohjauksen tavoite on se, että opiskelijan pitäisi pystyä opiskelemaan täysipainoisesti lukioajan. Opiskelijan pitäisi myös löytää omat opiskelutapansa ja vahvuutensa sekä kehittää oppimaan oppimisen taitojaan. Täysipainoinen opiskelu onnistuu varmasti suurimmalta osalta lukiolaisista, kun taas pieni osa kärsii erilaisista ongelmista (esim. oppimisvaikeudet, mielenterveysongelmat), jotka varmasti vaikuttavat opiskeluun. Riittävätkö ohjaajan valmiudet myös näiden ongelmaisten ohjaukseen, tarvitsevathan myös ne ongelmaton ohjausta? Tarkoitus ei tietenkään ole auttaa mielenterveysongelmissa, mutta ohjata opiskelija saamaan apua muualta. Ongelmana voi kuitenkin olla se, ettei ohjaaja välttämättä tunnista opiskelijan ongelmaa eikä näin ollen osaa ohjata häntä eteenpäin. Opiskelutapoihin ja oppimaan ohjaamisessa opinto-ohjaaja on varmasti tärkein ellei jopa paras apu.

### **2.3 Raahen lukiosta**

Raahen lukio on keskisuuri, kurssimuotoinen ja luokaton lukio. Sen painopistealueita ovat LUMA-aineet (matemaattiset, luonnontieteelliset ja tekniset aineet) sekä luova ilmaisu (musiikki, kuvaamataito ja ilmaisutaito). Näiden lisäksi painopistealueena on opinto-ohjaus. Painopistealueet näkyvät mm. monipuolisena kurssitarjontana kyseisissä oppiaineissa. (Raahen lukion opetussuunnitelma 2005) Tämän lisäksi ”Raahen lukio kuuluu Oulun läänin etälukioverkkoon ja koulussa annetaan yo-tutkintoon valmistavaa opetusta myös muiden keskiasteen oppilaitosten oppilaille” (Raahen lukion opetussuunnitelma 2005).

Raahen lukion opiskelijamäärä on keskimäärin yli 400 opiskelijaa, viime keväänä kyselyhetkellä opiskelijoita oli noin 450. Opiskelijamäärä on tällä hetkellä laskusuuntainen, sillä ikäluokat ovat pienentyneet. Opiskelijamäärän lasku puolestaan vaikuttaa resurssihin, mikä saattaa jatkossa näkyä myös opinto-ohjauksen resurssissa. Tämä sama ongelma on varmasti tuttu muissakin lukioissa.

Koska opinto-ohjaus on yksi Raahen lukion painopistealueista, siihen on panostettu määrällisesti todella hyvin. Opinto-ohjaajia on kaksi, joista toinen kokopäiväinen ja toinen puolipäiväinen. Raahen lukion opiskelijamäärään nähden tilanne on erittäin hyvä, sillä ihanteellinen määrä opinto-ohjaajaa kohden on noin 250 opiskelijaa.

Raahen lukion opinto-ohjauksen työnjaossa rehtorin vastuualueeseen kuuluu sekä ohjauksen toimintaedellytysten luominen että ohjauksen suunnittelun ja toteuttamisen tukeminen (Raahen lukion opetussuunnitelma 2005). Lisäksi rehtorin toimialueeseen yhdessä opinto-ohjaajien kanssa ohjauksen osalta kuuluu lukio-opinnoista ja ylioppilastutkinnon suorittamisesta säätelevistä määräyksistä tiedottaminen niin opiskelijoille kuin heidän huoltajilleen (Raahen lukion opetussuunnitelma 2005). Opinto-ohjaajilla on luonnollisesti päävastuu ohjauksen suunnittelusta ja sen toteutuksesta. Opetussuunnitelmassa mainittujen tavoitteiden lisäksi opinto-ohjaajien tehtävälueeseen kuuluvat esimerkiksi opiskelijahuoltotyö, yhteistyö niin perusasteen kuin toisen asteen ohjaushenkilöstön kanssa sekä lukio-opinnoista ja lukioon hakeutumisesta tiedottaminen perusasteen päättövaiheessa oleville oppilaille ja heidän vanhemmilleen. (Raahen lukion opetussuunnitelma 2005.)

Kaikille yhteistä (= pakollista) luokkaopetusta järjestetään opetussuunnitelman mukaisesti yksi kurssi ryhmää kohden ja tämä jakautuu Raahen lukiossa siten, että ensimmäisellä ja kolmannella vuosikurssilla pidetään 0,5 kurssia opinto-ohjausta. Luokkamuotoisen ohjauksen lisäksi kaikille vuosikursseille pidetään erillisiä infotilaisuuksia ajankohtaisiin asioihin liittyen sekä annetaan ryhmänohjausta.

Luokkamuotoisen ohjauksen (suuryhmäohjauksen) lisäksi ensimmäisellä vuosikurssilla ja abiturienteilla (kolmas/neljäs vuosikurssi) ammatinvalinnanohjausta on 1,5 viikkotuntia ryhmää kohden. Toisella vuosikurssilla ammatinvalinnanohjauksen määrä on yksi viikkotunti ryhmää kohden. Ammatinvalinnanohjaus on henkilökohtaista ohjausta ja/tai pienryhmäohjausta ja se otetaan suoraan lukioressursista.

Etälukiossa ohjausta annetaan 1,5 viikkotuntia ja tämä kuuluu apulaisrehtorin vastuualueeseen. Jokaisella ryhmänohjaajalla on puolestaan yksi viikkotunti ohjausta omalle ryhmälleen ja lisäksi kaikilla aineenopettajilla on velvollisuus ohjaukseen omassa oppiaineessaan. Ryhmänohjaajan vastuualueeseen kuuluvat mm. lukio-opiskelun käytännön järjestelyihin perehdyttäminen, ryhmänsä opiskelijoiden poissaolojen sekä opintojen edistymisen seuranta. Aineenopettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa oman oppiaineensa osalta ja seurata opiskelijoiden poissaoloja ja opintomenestystä oppiaineessaan. Lisäksi opiskelijalla itsellään on oma tehtävänsä ohjauksen järjestämisessä. Näitä tehtäviä ovat alustavan opintosuunnitelman laatiminen ensimmäisen lukiovuoden aikana, ohjaustunneille ja ryhmänohjaustuokioihin osallistuminen sekä opintojensa edistymisen seuraaminen ja valintojensa tarkistaminen yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. (ks. Liite Opiskelijan ohjauksen järjestäminen, Raahen lukion opetussuunnitelma 2005)

Vaikka ryhmänohjaus sai Raahen lukion arviointipalautteessa (kevät 2006) hyvän tuloksen, on se kuitenkin seuraava kehittämisen kohde Raahen lukiossa. Toinen kehittämisen kohde on opiskelijahuolto. Viime vuosina Raahen lukiossa ei ole ollut oppilaaksi hyväksymisen keskiarvorajaa, mikä on johtanut siihen, että opiskelija-aineksen joukossa on paljon huonolla keskiarvolla sisään päässeitä. Näillä opiskelijoilla motivaatio lukio-opiskeluun on usein huono tai sitä ei ole ollenkaan ja tästä syystä opinnot venyvät kohtuuttomasti, koska kurssikertymää ei tule riittävästi ja/tai opiskelija ei saa suoritettua kursseja hyväksytysti. Nykyään Raahen lukion keskiarvoraja on 7, josta erityistapauksessa voidaan rehtorin päätöksellä poiketa.

Kehittämishanketta kirjoittaessani ja lukioharjoittelua suorittaessani kyselin hieman tarkemmin Raahen lukion opinto-ohjaajilta opinto-ohjauksen kehittämisestä. Tiedotuksen suhteen kehittämisen paikka on siinä, että aina löytyy ongelmakohtia, joihin kuitenkin

yritetään löytää ratkaisuja. Vaikka tiedonvälitykseen on useita kanavia (info-tv, ropo-tuokiot, opinto-ohjauksen tunnit, ilmoitustaulut jne.), siitä huolimatta tieto ei kohtaa kaikkia: ei ole kuultu, nähty, missä asioista on sanottu. Jokaista vuosiluokkaa varten on omat vihkoset sekä erillinen vihkonen yo-kirjoituksista. Nämä käydään läpi niin ropo-tuokioissa kuin ohjauksen tunneilla sivu sivulta ja alleviivataan tärkeät asiat. Tästä huolimatta kaikki eivät tiedä (!), mitä on kerrottu. Jotkut asiat otetaan allekirjoituksella vastaan, siitä huolimatta kaikki eivät ymmärrä, mitä ovat allekirjoittaneet. Myös sähköpostia käytetään hyväksi tärkeän tiedon jakamisessa, tällöin on yksi ”lisätodiste” siitä, että asiasta on ainakin joskus mainittu. Asiat käydään joka tapauksessa yhteisesti läpi ennen sähköpostin lähettämistä ja sen jälkeen opinto-ohjaaja vielä muistuttaa, että sähköpostia on tulossa piakkoin. Sähköpostin kanssa ongelmakohtia ovat kuitenkin se, että opiskelijat vaihtavat osoitettaan, nimeä jne.

Toinen kehittämiskohde opinto-ohjauksessa on vastuuseen ja itsenäisyyteen/omaloitteisuuteen opastaminen. Tämä on erittäin vaikea tehtävä, mutta siihen pitäisi kuitenkin pyrkiä. Jos lukionsa päättävä ei tiedotuksesta, kehotuksista yms. toiminnasta huolimatta pysty laskemaan 75:een (lukion oppimäärä) tai ilmoittautumaan ajoissa tentteihin tai yo-kirjoituksiin ilman erillistä soittoa, henkilökohtaista yhteydenottoa, voi miettiä, onko tällainen nuori kypsä lähtemään itsenäiseen asumiseen, opiskeluun, pois kotoa. Onneksi näitä tapauksia on yleensä vähän ja heistähän meidän ohjaajien on erityisesti pidettävä huolta!

Vaikka Raahen lukiossa on jo hyvät mahdollisuudet hoitaa opinto-ohjaus, niin resurssien lisääminen toisella vuosikurssilla voisi olla tarpeen, koska silloin ei ole varsinaista opetusta. Henkilökohtaiseen ohjaukseen on varattu aikaa yksi tunti/ryhmä, mutta tarvetta olisi enemmän. Juuri tuossa vaiheessa tapahtuu eniten keskeyttämisistä ja silloin ohjaus on tarpeen. Abituriientien kohdalla henkilökohtaisen ohjauksen lisäys olisi myös miettimisen arvoinen asia.

Oikean tiedon jakaminen oikeaan aikaan on ohjauksessa myös yhtenä kehittämiskohteena. Miten opastaa opiskelijat siihen, että he tekevät ne asiat, jotka ovat juuri hänen vuosikurssillaan tarpeen esim. pakolliset kurssit ensimmäisen 1½ vuoden aikana? Ylioppilaskirjoituksista annetaan infoa jo ensimmäisen luokan alussa, mutta paljon tärkeämpää opiskelijalle olisi keskittyä juuri omaan opiskeluunsa ja tehdä ajankohtaiset asiat mahdollisimman hyvin. Se antaisi paremmin turvallisuuden tunnetta ja vahva pohja kantaa aina paremmin. Jos yo-tutkinnosta tulee liian tärkeä jo lukion alkaessa, se saa liian suuren vallan ja aiheuttaa stressiä, voi johtaa jopa keskeyttämiseen paineen kasvaessa. Koko kakku on liian suuri kerralla purtavaksi ja sitä paitsi lukio ei saisi olla vain yo-tutkintopainajainen. Lukiolaisen elämään pitää mahtua muutakin.

Näihin yllämainittuihin asioihin on tarkoitus paneutua entistä tarkemmin Raahen lukion opinto-ohjauksessa. Kehittämishankkeeni tulokset auttanevat osaltaan ohjauksen kehittämisessä.

### 3 KYSELYN TULOKSIA

Tässä kappaleessa esittelen Raahen lukion opiskelijoilla 18.5.2006 teettämäni kyselyn tuloksia. Kyselypäivänä Raahen lukion opiskelijamäärä oli 309, koska suurin osa kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoista ei ollut enää laskuissa mukana. Varsinainen opiskelijamäärä Raahen lukiossa lukuvuonna 2005–2006 oli noin 450 opiskelijaa.

Kysely oli alun perin ajateltu teetetäväksi vain toisen vuosikurssin opiskelijoilla, mutta päätin kuitenkin laajentaa otostani kaikkiin vuosikursseihin ja niihin opiskelijoihin, jotka olivat kyselypäivänä paikalla. Päädyin tähän, koska kyselyn teettäminen siirtyi erinäisistä syistä hieman myöhemmäksi kuin alun perin oli tarkoitus ja ajattelin näin saavani kattavamman otoksen. Ajankohdan huomioiden eniten vastaajia oli ensimmäisellä (143) ja toisella vuosikurssilla (114), kolmannen vuosikurssin opiskelijoita oli luonnollisesti vähiten (18). Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi 275 opiskelijaa.

Kyselylomake (ks. liite) koostuu seitsemästä kysymyksestä, joista kaksi on monivalintakysymyksiä ja viisi avoimia kysymyksiä. Esittelen kysymysten tuloksia vuosiluokittain, jotta tulosten myöhempi hyödyntäminen Raahen lukion opinto-ohjauksessa olisi mahdollisimman helppoa. Opiskelijat saivat vastata kyselyyn anonyyminä, tosin iän ja sukupuolen pyysin merkitsemään lomakkeeseen, vaikken tuloksia niiden mukaan esitäkään. Omien ajatusteni lisäksi kirjoitan lainauksia opiskelijoiden kommentteista. Kaikkia tuloksia en kommentoi, vaan nostan esiin vain tiettyjä pääkohtia opiskelijoiden kommentteista heränneistä ajatuksista. Esimerkeiksi pyrin poimimaan mahdollisimman monipuolisia, niin negatiivisia kuin positiivisia kommentteja sisältäviä, vastauksia. Valintakriteerinä oli pääasiallisesti se, että mitä tarkemmin opiskelija oli kysymykseen vastannut, sitä enemmän hyödyllistä tietoa vastaus sisälsi kehittämishankkeeni kannalta.

#### 3.1 Millaisissa asioissa olet tarvinnut opinto-ohjaajan apua/neuvoja?

Opinto-ohjaajan tärkeys korostuu selvästi opiskelijoiden vastauksissa. Opinto-ohjaajan apua ja neuvoja kaivataan niin opiskeluun liittyvissä asioissa kuin erilaisissa ongelmatilanteissakin. Opinto-ohjaajaan luotetaan suuresti, koska hän tietää ja osaa neuvoa lukio-opiskeluun liittyvissä uudistuksissa.

Erityisesti ilahdutti erään opiskelijan kommentti, että opinto-ohjaaja antaa tietyn turvallisuuden tunteen luokattomassa lukiossa ja näin opiskelija itse voi keskittyä siihen olennaiseen eli opiskeluun. Turvattomuuden tunne on varmasti yleistä, kun ottaa huomioon sen, että turvallisella perusteella oppilaita ”paapotaan” melkein asiassa kuin asiassa ja kaiken saa valmiina. Siihen verrattuna luokaton lukio on erittäin suuri muutos, mikä voi osalle opiskelijoista tulla yllätyksenä.

Suurin osa vastanneista oli jossain vaiheessa tarvinnut opinto-ohjaajan apua, mutta joukossa oli myös niitä, jotka omien sanojensa mukaan olivat pärjänneet ilmankin. Hieman varauksella suhtaudun kuitenkin tähän kommenttiin. Voi miettiä, tietääkö opiskelija oikeasti, missä asioissa opinto-ohjaaja auttaa? Jokainen opiskelija on kuitenkin jo

perusopetuksen puolella joutunut opinto-ohjaajan kanssa tekemisiin, joten sinänsä asian luulisi olevan tuttu. Toisaalta voi miettiä myös sitä, haluaako opiskelija syystä tai toisesta olla liiankin itsenäinen ja ottaa kokonaan vastuun omista opinnoistaan eikä sen takia katso tarvitsevänsä ohjausta? Ohjauksen ei kuitenkaan tarvitse olla pelkästään ongelmalähtöistä, vaan opinto-ohjaajan luokse voi tulla jutustelemaan kuulumisiaan.

Eri vuosikurssien opiskelijoiden vastauksista huomaa selvästi, mitkä asiat ovat juuri heidän vuosikurssillaan tärkeitä. On myös kirjoittajana mielenkiintoista seurata vastausten pohjalta, mistä asioista tulee tärkeitä vuosiluokalta toiselle siirryttäessä. Tämän takia opiskelijoiden kommenttien esittely vuosiluokittain on perusteltua.

### *Ensimmäinen vuosikurssi*

Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden vastauksissa korostuu erityisesti se, että he ovat siirtyneet yläasteelta lukioon. ”Uusi koulu ja uudet kujeet”, kuten eräs vastanneista mainitsi.

Selvästi eniten opinto-ohjaajan apua on tarvittu kurssien ja kurssitarjottimen kanssa, aiemminhan oppilaiden ei ole tarvinnut itse huolehtia lukujärjestyksistään. Yllä jo kirjoitin, että perusasteen tuttu ja turvallinen ilmapiiri on ihan erilainen verrattuna luokattomaan lukioon, joten ei mikään ihme, että opiskelijoilla on tottumista uuteen tilanteeseen. Kurssien sisältöjä on pohdittu yhdessä opinto-ohjaajan kanssa kuten myös sitä, mitä kurseja seuraavalle vuodelle kannattaisi valita. Tämä on sikäli tärkeää, että opinnot edistyisivät ajallaan ja opinto-ohjelma pysyisi järkevänä. Myös henkilökohtaisten ongelmien vaikutus opintoihin on asia, jossa opinto-ohjaajan apua voi tarvita.

1. ”Opintojen, hlökohtaisten ongelmien vaikutus opiskeluun, kurssien mahduttamiseen”
2. ”Jotkut kurssit olivat menneet päällekkäin, joten opo auttoi järjestämään lukujärjestyksen ja kurssit”
3. ”Se valintainfo oli ihan hyödyllinen”
4. ”Kurssien valinnoissa ja vaihto-oppilasasioiden järjestelyissä”
5. ”Kurssien mahtumisessa ja siinä, mitä 2.vuodelle olisi hyvä ottaa ja mitä kannattaa jättää 3.vuodelle”
6. ”Melko lailla kaikessa missä opo voi auttaa.”
7. ”Lukihäiriössäni”
8. ”Kurssien vaihtamisessa, hukkaan menneen lukujärjestyksen hakemisessa”

### *Toinen vuosikurssi*

Toisen vuosikurssin opiskelijoiden vastauksissa korostuvat edelleen kursseihin liittyvät asiat sekä luonnollisesti ylioppilaskirjoitusten lähestyminen. Erityisesti ylioppilastutkinnon hajauttaminen on asia, jossa opinto-ohjaajan apua on tarvittu. Tutkinnon hajauttaminen on asia, jota kannattaa suunnitella huolella, joten ei ihme, että opiskelija ei välttämättä yksin osaa sitä kaikilta kanteilta katsoa. Muutamille opiskelijoille, joiden opiskeluaika syystä tai toisesta näyttää jo tässä vaiheessa opintoja venyvän neljään vuoteen, opinto-ohjaajan antama apu opinto-ohjelman uudelleenjärjestelyssä on ollut todella tärkeä.

Vastauksista käy myös ilmi, että opiskelijat ovat hyvin kiinnostuneita työelämästä sekä eri ammatteihin tarvittavista tiedoista ja taidoista. Tämä johtuu varmasti osaksi siitä, että kyselyhetkellä osa vastanneista on jo täyttänyt (tai täyttämässä) 18 vuotta eikä ikä ole

enää niin suuri ongelma (kesä-)töitä haettaessa. Tämän lisäksi työelämän muutokset ja ammattien muuttuneet vaatimukset varmasti mietityttävät, joten opinto-ohjaajan neuvot ovat varmasti kullan arvoisia.

9. ”Kurssien siirtämisessä ja vaihtamisessa, neljän vuoden opintojen suunnittelussa sekä yo-kirjoitusten suunnittelussa”
10. ”Kurssivalinnoissa, tulevan opiskelupaikan suunnittelussa ja eri ammateista olen saanut tietoa.”
11. ”Koulun vaihto, valintojen vaihto”
12. ”Kurssivalinnoissa (miten kannattaa kurssit ottaa, että voi kirjoittaa tiettyyn aikaan yo-kokeen)”
13. ”Kun minulla on ollut vaikeuksia kielten kurssien kanssa ja joidenkin kurssien vaihtamisessa.”
14. ”Kurssivalinnoissa, kirjoitusjutuissa, kesätöissä, jatko-opinnoissa.”

### *Kolmas vuosikurssi*

Kolmannen vuoden opiskelijoiden vastauksissa kursseihin liittyvät asiat ovat edelleen yleisiä, varsinkin kun osa heistä jatkaa vielä neljännen vuoden lukiossa. Neljäs opiskeluvuosi on tullut tarpeelliseksi esimerkiksi vaihto-oppilasvuoden, aikaa vievän harrastuksen tai sen takia, että opiskelijan kurssimäärä on niin laaja, ettei kolme vuotta olisi riittänyt kaiken suorittamiseen. Osalla syy neljänteen opiskeluvuoteen on pelkästään laiskuus, kurssikertymää ei ole tullut riittävästi, joten lukion oppimäärä ei tule täyteen ajallaan. Ylioppilaskirjoitukset ovat myös aihe, jossa opinto-ohjaajan apua ja neuvoja on tarvittu. Kirjoitusaikataulu voi muuttua esimerkiksi sen takia, ettei opiskelija ole saanut kaikkia vaadittavia kursseja suoritettua ja joutuu sen takia lykkäämään kyseisen oppiaineen kirjoittamista myöhemmäksi. Toisaalta mahdolliset reputtamiset aiemmissa kirjoituksissa voivat myös olla syynä aikataulujen uudelleenjärjestelyihin.

15. ”Kurssivalinnoissa, yo-kirjoituksissa...Poissaoloissa.”
16. ”Kun olen miettinyt mitä minun kannattaa opiskella, millaisia kursseja käydä, ja mitä kirjoittaa ja milloin.”
17. ”Kurssien asetelussa tarjottimelle ja yleisissä pikkuneuvoissa.”
18. ”Kirjoituksiin valmistautuessa, valintojen suunnittelussa ja kurssien sovittamisessa kurssitarjottimelle”
19. ”Ulkomaille lähtiessäni ja sen takia kurssien järjestelyssä.”

## **3.2 Oletko saanut riittävästi tietoa ja ohjausta haluamiisi asioihin? Jos et, niin missä olisi parantamisen varaa?**

Opiskelijoilta kysyttiin, ovatko he saaneet riittävästi tietoa ja ohjausta lukio-opinnoissaan. Lisäksi halusin tietää, onko jossain mahdollisesti parantamisen varaa. Vastausten joukossa oli paljon ”kyllä/en” – tyyliä vastauksia, mutta onneksi sain perustellumpia vastauksiakin.

Parannusehdotuksissa näkyi hyvin paljon se, että vaikka ohjausta annetaan paljon, sitä voisi silti olla enemmänkin ja varsinaisia opinto-ohjauksen tunteja voisi olla enemmän. Opiskelijoiden vastaukset on jaoteltu vuosikursseittain, jotta mahdolliset toiveet ja parannusehdotukset voitaisiin paremmin huomioida opinto-ohjauksessa jatkossa.



### *Ensimmäinen vuosikurssi*

Pääsääntöisesti ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat ovat erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja sen määrään. Kurssien sisällöt ja kurssitarjotin tuottavat edelleen ongelmia, mutta näihin on opinto-ohjaajalta saatu apua.

Parannusehdotuksena korostuu erityisesti ylioppilaskirjoituksiin liittyvät asiat; opiskelijat tuntevat kaipaavan aiheeseen liittyvää ohjeistusta ja informaatiota jo ensimmäisestä vuosikurssista alkaen. Hieman ihmetyttää, miksi ylioppilaskirjoitukset kiinnostavat jo näin aikaisin, asiahan ei ole ajankohtainen ensimmäisellä vuosikurssilla. Toisaalta muutamia syitä voivat olla ylioppilastutkinnon uudistuminen ja se, että entistä useammat hajauttavat yo-kirjoitukset ja sen takia niistä kaivataan tietoa entistä aikaisemmin. Raahen lukiossa (kuten varmaan muissakin lukioissa) yo-kirjoituksista kerrotaan varmasti sillä hetkellä olennaiset asiat jo ensimmäisen vuosikurssin aikana. Ohjaajana kuitenkin mietin, onko asioiden turha kiirehtiminen järkevää? Eikö olisi hyödyllisempää keskittyä siihen, mitä tapahtuu nyt eikä siihen, mikä on edessä vasta parin vuoden päästä?

Vastauksissa mainittiin myös se, että opinto-ohjaajan luokse on ruuhkaa, mutta ohjauksen laatua kehuttiin. Muutamat, jotka ilmoittivat, etteivät olleet saaneet riittävästi tietoa, myönsivät itse olleensa melko passiivisia ohjauksen suhteen. Vastauksista tosin ei käynyt ilmi, mistä passiivisuus johtuu. Ehkä kyseisillä opiskelijoilla ei sitten ollut vielä tullut tilannetta, jossa olisi tarvinnut ohjausta, mitä kyllä ihmettelen kovasti. Toisaalta tällöin ei voi myöskään valittaa, ettei ole saanut riittävästi informaatiota, jos ei sitä itse ole hakenut. Edelleen mietin, onko opiskelijalla mahdollisesti se käsitys, että ohjaukseen hakeudutaan vain silloin, kun on ongelma? Mistä tällainen käsitys syntyy?

Esimerkkeihin nro 22 ja 27 viitaten tulee mieleen se, että ohjaajana toivoisin opiskelijoiden olevan kärsivällisempiä. Ymmärrettävää toki on, että opiskelija haluaa usein saada vastauksen mieltä vaivaavaan asiaan heti eikä vasta huomenna, mutta toisaalta olisi myös muistettava se, että muillakin on yhtäläinen oikeus saada ohjausta. Henkilökohtaista resurssia per opiskelija on vain rajallinen määrä, tällöin ei voi olettaa, että opinto-ohjaajalla on aina aikaa. Toki akuuteimmat tapaukset otetaan Raahen lukiossa ohjaukseen heti, mutta ei niin kiireisissä tapauksissa asiaan palataan joka tapauksessa saman päivän aikana, koska ohjausta annetaan nonstop-periaatteella.

Raahen lukiossa on yksi kokopäiväinen ja yksi puolipäiväinen opinto-ohjaaja noin 450 opiskelijaa kohden, mikä on ihannelanteeseen (noin 250 opiskelijaa/opinto-ohjaaja) verrattuna hyvä tilanne. Ruuhkia ei varmasti voi aina välttää, mutta jotain muutoksia voinee miettiä. Toisaalta myös opiskelijoilla on itsellä mahdollisuus vaikuttaa siihen, ettei ruuhkia syntyisi eli asioiden hoitaminen ajallaan on hyvä lähtökohta. Esimerkissä nro 30 kuvastuu taas se, että vaikka asioista tiedotetaan, niin aina on niitä, joita tiedotus ei kuitenkaan jostain syystä kohtaa. Oma-aloitteisuuden ja itsenäistymisen merkitys kasvaa lukiossa, tämä on selvä.

20. ”Olisin halunnut enemmän henkilökohtaista neuvontaa, esim. Mitä aineita kannattaa lukea enemmän/kirjoittaa ottaen huomioon tulevaisuuden opiskelupaikan”

21. ”Olen saanut riittävästi. Kurssitarjotin on kyllä hieman monimutkainen.”

22. ”Olen saanut, mutta monesti niin kova jono opolle että en ole sitten aina jaksanut jäädä odottamaan.”

23. ”Kyllä ja en. Olisi kiva tietää lisää kaikista kursseihin ja opintoihin liittyen.”

24. ”En ehkä ihan riittävästi...Kirjoituksista ois ehkä hyvä saada tietoa jo tässä vaiheessa...”
25. ”Alussa ohjaus tapahtui niin suurille ryhmille, että asioista oli hankala ottaa selkoa.”
26. ”En ole itse ollut kovin aktiivinen, joten en myöskään ole saanut paljon tietoa oikein mistään”
27. ”Vain 2 ohjaajaa, joilla ei riitä aikaa koko koulun ohjaamiseen”
28. ”En, olisi mukava jos saataisiin joku tarkempi opas asioista ja yo-kirjoituksista, varsinkin nyt kun opsit on uudistuneet, haluaisin myös lisää suullista infoa jatko-opiskelusta ja erilaisista mahdollisuuksista”
29. ”Olen saanut aivan riittävästi ja hyvää ohjausta”
30. ”Parantamisen varaa on asioista tiedottamisessa, sillä esim. kurssien valintoja koskevat asiat eivät ole kertaakaan tulleet selviksi ensimmäisellä kerralla. Myös yo-kirjoituksista saisi kertoa enemmän myös 1. vuosikurssilla.”
31. ”Kyllä, opinto-ohjaukseen kuitenkin vaikea päästä (ruuhka)”
32. ”Kyllä, mutta voisi kertoa selkeämmin mitkä soveltavat/syventävät kannattaa käydä, jos aikoo kirjoittaa tietyn aineen”

### *Toinen vuosikurssi*

Toisen vuosikurssin opiskelijat ovat myös erittäin tyytyväisiä ohjauksen määrään ja laatuun. Vastauksissa mainittiin, että ohjausta saa, jos osaa sitä kysyä. Toisaalta juuri ne, jotka osaavat oma-aloitteisesti ohjaukseen hakeutua, saavat varmasti riittävästi ohjausta ja osaavat sitä aina tarvittaessa kysyä, mutta entä ne hiljaiset, jotka hukkuvat massaan? Oma-aloitteisuuden merkitys lukiossa on suuri, vaikka opinto-ohjaajat pitävät tietenkin huolta niistäkin, jotka eivät itse ohjaukseen hakeudu.

Mielestäni on erittäin tärkeää, että opiskelijat ovat itsekin aktiivisia, ohjauksen resurssit ovat kuitenkin rajalliset, vaikkakin Raahen lukiossa opinto-ohjaukseen on panostettu huomattavasti. Siitä huolimatta toisen vuosikurssin opiskelijat kaipaisivat lisää henkilökohtaista ohjausta ja/tai opinto-ohjauksen tunteja. Toisaalta vaikka ohjauksen määrää lisättäisiin, olisiko se koskaan riittävää kaikkien mielestä? Tuskin. On kuitenkin ymmärrettävää, että juuri toisen vuosikurssin opiskelijat kaipasivat lisää ohjausta, sillä varsinaisia ohjaustunteja ei heillä ole. Tämä mainittiinkin jo aiemmin yhtenä opinto-ohjauksen kehittämiskohteista Raahen lukiossa.

Se, että valinta-aikaan on ruuhkaa opinto-ohjaukseen, on osittain opiskelijoiden itse aiheuttamaa. Jos valintojen tekemisen jättää muistutuksista ja ohjeista huolimatta viime tippaan, ei ole ihme, että ruuhkaa syntyy. Ohjaajana annan aina tarkat aikataulut, mutta osa oppilaista toimii vasta silloin, kun deadline lähestyy uhkaavasti. Tämäkin usein vasta siinä vaiheessa, kun asiasta on muistuttanut toistuvasti. En kuitenkaan usko, että tämä olisi ainoastaan opinto-ohjauksessa näkyvä ongelmakohta.

Parannusehdotukset liittyvät enimmäkseen jatko-opintoihin ja ammatteihin, näistä aiheista kaivattaisiin lisää tietoa. Jonkin verran ongelmia on aiheutunut uuteen opetussuunnitelmaan siirtymisessä. Tämä on näkynyt muuan muassa siinä, että tietyt kurssit ovat vaihtaneet järjestystä opinto-oppaassa, kun vertaa vanhaa ja uutta opetussuunnitelmaa keskenään. Tällöin on oltava tarkkana, että suorittaa oikeat kurssit, ettei myöhemmin tule ongelmia.

33. ”Uuden ja vanhan opetussuunnitelman välillä pomppimiseen olisi tarvinnut apua”
34. ”Riittävästi. Oppilaista huolehditaan hyvin.”
35. ”Olen saanut ja ainahan sitä voi mennä kysymään”
36. ”Olen saanut riittävästi tietoa ja ohjausta. Ammateista olisi kuitenkin hyvä saada enemmän tietoa”

37. ”Olen saanut riittävästi tietoa! Opinto-ohjaus on järjestetty niin hyvin!”  
 38. ”Saisi olla enemmän tietoa jatko-opinnoista ja siitä mitä kunkin kannattaisi kirjoittaa ja milloin?”  
 39. ”Opolle on aika hankala päästä joskus, varsinkin silloin, kun tehdään valintoja. Tai sitten ovi on lukossa ja ovoja ei näy missään. Muuten hyvin.”  
 40. ”Ihan riittävästi. Opoilta liikenee yllättävän paljon aikaa yhtä oppilasta kohden.”  
 41. ”Valintojen suhteen apu on ollut hyvä. Jatko-opiskeluista olisi mielestäni pitänyt aloittaa puhuminen jo ensimmäisellä vuosikurssilla...ettei huomaa liian myöhään ottaneensa vääränlaisia kursseja.”  
 42. ”Olen, mutta täytyy olla oma-aloitteinen. Tietoa on kyllä annettu hyvin kun sitä on pyytänyt.”  
 43. ”Opinto-ohjausta voisi olla muutama tunti enemmän kuukaudessa”

### *Kolmas vuosikurssi*

Kolmannen vuosikurssin opiskelijat ovat tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen. Yksittäiset vastaajat kaipasivat vielä tässä vaiheessa lisää tietoa ylioppilaskirjoituksista ja jatko-opinnoista. Tämä hieman ihmetyttää, sillä tuntuu, että ylioppilaskirjoituksista on varmasti kerrottu tässä vaiheessa jo kaikki tarpeellinen. Olisiko kyseessä vähemmän aktiivinen opiskelija, jolta informaatio on kulkenut toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos? Jatko-opinnot ja kaikki niihin liittyvä tieto on varmasti tärkeää tässä vaiheessa, onhan opiskelija siirtymässä taas uuteen nivelvaiheeseen. Osa olisi kaivannut jo perusasteen päättövaiheessa lisää tietoa lukion kursseista. Perusasteen ohjauksessa toki puhutaan lukion ainevalinnoista, mutta ei varmasti tarpeeksi paljon, aikapula on ainakin yksi syy siihen. Kaiken kaikkiaan vastauksissa korostui se, että apua on aina saanut, kun sitä on osannut pyytää. Esimerkki nro 44 on sikäli mielenkiintoinen, että periaatteessa opiskelija on erittäin tyytyväinen saamaansa ohjaukseen, mutta jostain syystä ennakko-oletukset opinto-ohjausta kohtaan eivät ole olleet alun perin kovin korkeat. Voiko taustalla olla esimerkiksi huonot kokemukset perusopetuksen ohjauksesta?

44. ”Kyllä, aina on asiat hoitunu paremminkin kuin odotin.”  
 45. ”Olen saanut. Yo-kokeista ehkä vähän enemmän olisi tarpeen.”  
 46. ”Olen mielestäni saanut tarpeeksi. Jos jokin asia on ollut epäselvää, on helppo ollut hakea neuvoa.”  
 47. ”Tulevaisuuden opiskelumahdollisuuksista informoinnissa.”  
 48. ”Tietoa on tullut niin paljon, että periaatteessa pitäis kaikki tietää. Hyvähyvähyvä!”  
 49. ”Ennen lukioon tuloa ehkä olisi hyvä puhua kursseista enemmän”

### **3.3 Mistä aiheista haluaisit saada lisätietoa?**

Tämän kysymyksen avulla halusin kartoittaa hieman tarkemmin, mitkä aiheet kiinnostavat Raahen lukion opiskelijoita erityisesti ja onko mahdollisesti vielä muitakin teemoja, joista opiskelijat toivoisivat saavansa lisätietoa.

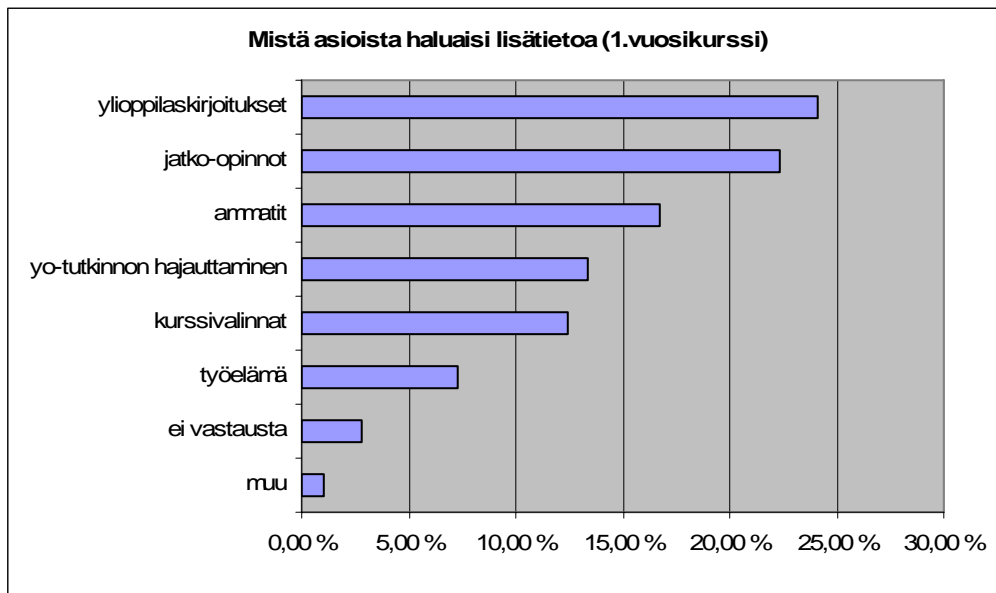
Mielenkiintoista on se, että ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat kaipasivat kyselyä tehtäessä eniten tietoa ylioppilaskirjoituksista, vaikka aihe ei ole heille ajankohtainen. Toisaalta opiskelijat ovat ehkä valveutuneempia ja ehkä kypsempiäkin kuin ennen ja haluavat jo näin varhaisessa vaiheessa tehdä tarkempia valintoja kurssien ja

ylioppilaskirjoitusten suhteen. Tämä on tietenkin hyvä asia, mutta kiirehtivätkö he toisaalta jo vähän liikaakin asioita? Samasta asiasta mainitsin jo aiemminkin eli olisi varmasti parempi huolehtia niistä asioista, jotka kulloinkin ovat ajankohtaisia kuin asioista, jotka ovat edessä vasta parin vuoden päästä. Sikäli on mielenkiintoista, kun tarkastelee ensimmäisen vuosikurssin tilastoa, niin ylioppilastutkinnon hajauttaminen ja kurssivalinnat ovat vasta sijoilla 4 ja 5, vaikka ylioppilaskirjoitukset yleensä olivat sijalla 1.

Ammatteihin liittyvät asiat kiinnostavat myös melko suurta osaa. Osalla tuntuu olevan se käsitys, että pitää suorittaa tiettyjä kursseja, että pääsee tiettyyn ammattiin. Näinhän asia ei kuitenkaan aina ole. Tietenkin esimerkiksi lääketieteelliseen haluavan on pakko opiskella luonnontieteellisiä aineita, mutta yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on paljon koulutusaloja, joihin ei vaadita mitään tiettyjä kursseja, vaan toisen asteen perustutkinto tai lukion päättötodistus ja/tai ylioppilastutkinto on ainoa ja tärkein lähtövaatimus (toki unohtamatta pääsy- tai valintakokeita). Toki se, ettei ole opiskellut jotain tiettyä oppiainetta jo lukiossa saattaa hidastaa jatko-opintoja, mutta aina se ei kuitenkaan ole este jatko-opintoihin pääsemiselle.

Sitä jäin miettimään, että muutamat eivät olleet vastanneet mitään tähän kysymykseen. Tarkoittaako tämä sitä, että juuri sillä hetkellä opiskelijalla ei ollut mitään asiaa, josta olisi kaivannut lisätietoa? Voinko ohjaajana luottaa siihen, että opiskelija on sillä hetkellä saanut kaiken tarvitsemansa tiedon?

Kaaviosta 1 käy ilmi ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden mielenkiinnonkohteet:



KAAVIO 1 Mistä asioista haluaisi lisätietoa (1. vuosikurssi)

Kohdassa "muu" vastaajat mainitsivat seuraavat asiat, joista he haluaisivat lisätietoa:

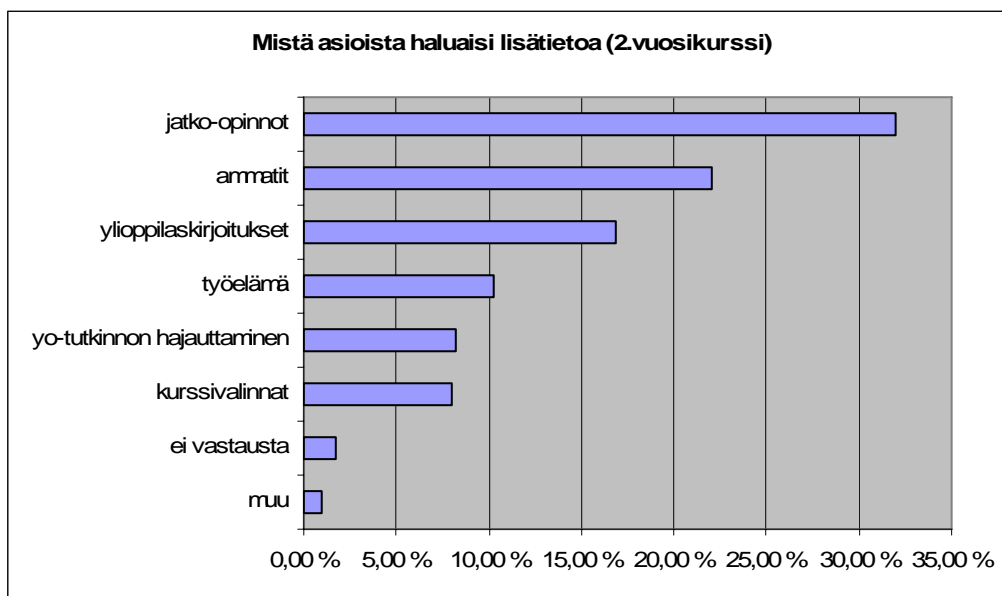
- 50. "Yleisesti tietoa, mitä ammattimahdollisuuksia avautuu mitäkin ainetta lukemalla"
- 51. "Varusmiesasiaa"

52. ”Mitä kursseja tulee olla suoritettuna eri ammatteihin ym.”

53. ”Itse suoritettavat kurssit ja niiden hankinta” (vastaaja tarkoittaa kurssien itsenäistä suorittamista)

Toisen vuosikurssin opiskelijoita kiinnostaa tällä hetkellä eniten jatko-opinnot ja ammatit. Sikäli yllättävää, että ylioppilaskirjoitukset ja yo-tutkinnon hajauttaminen ovat vasta sijoilla 3 ja 5, vaikka aihe on jo osalle erittäin ajankohtainen. Toisaalta opiskelijat ovat varmasti saaneet kyseisistä aiheista tietoa opinto-ohjauksen tunneilla, henkilökohtaisessa ohjauksessa ja/tai ryhmäohjauksessa, joten suurin informaation tarve on tullut jo kyselyn ajankohtaan mennessä tyydytetyksi. Työelämään liittyvät asiat ovat myös ajankohtaisia ja erityisesti ulkomailla opiskelu/työskentely tuntuvat kiinnostavan opiskelijoita. Mielenkiintoista on, että kurssivalinnat ovat vasta sijalla 6. Tarkoittaako tämä sitä, että toisen vuosikurssin opiskelijoilla alkaa olla kurssivalinnat siltä osin selvät, ettei niistä tarvita enää lisätietoa?

Kaavio 2 kuvaa toisen vuosikurssin opiskelijoiden mielenkiinnonkohteita:



KAAVIO 2 Mistä asioista haluaisi lisätietoa (2. vuosikurssi)

Kohdassa ”muu” mainitut asiat liittyivät erityisesti kansainvälisyyteen:

54. ”Lisätietoa kursseista & vaihto-oppilasmahdollisuuksista”

55. ”Opiskelu ulkomailla”

56. ”Välivuoden jutut, esim. työt ulkomailla”

Esimerkistä nro 56 jäin miettimään välivuoden merkitystä. Kuulen jo perusopetuksen puolella, kun osa oppilaista puhuu välivuodesta yhdeksännen luokan jälkeen. Tätä ajatusta en ohjaajana kovin helposti hyväksy. Mikäli oppilaalla/opiskelijalla on oikeasti jokin perusteltu ja järkevä syy (työ, ulkomaille lähtö jne.) välivuoden viettämiseen, niin tällöin

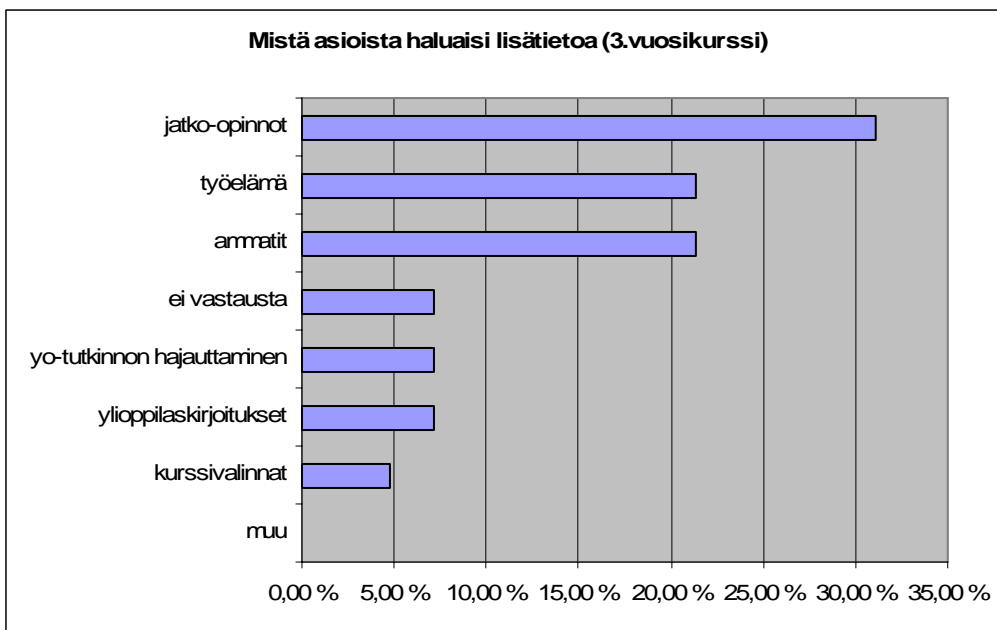
asiaa on varmasti tarkkaan harkittu. Jos väli vuoden aikana on tarkoitus vain maata kotona tekemättä mitään, en sitä ohjaajana voi hyväksyä. Jos kotona makaamiseen tottuu, voi olla hankala lähteä opiskelemaan tai työelämään ja tällöin pahimmassa tapauksessa voi edessä olla syrjäytyminen.

Kolmannen vuosikurssin opiskelijoilla tärkeimmäksi aiheeksi nousee jatko-opinnot, mikä olikin odotettavissa. Kyselyhetkellä osa oli siirtymässä jatko-opintoihin syksyllä 2006 ja osa vuoden päästä, joten tulos sinänsä ei yllätä.

Toisaalta voi kuitenkin miettiä, miksi tulos on juuri tämä? Osa vastanneista on todennäköisesti jo siirtymässä jatko-opintoihin ja loputkin vuoden päästä. Eikö heillä tällä hetkellä olekaan vielä tiedossa, mihin ovat hakemassa lukion jälkeen? Toisaalta he voivat olla kiinnostuneita siitä, millaista yliopistossa/ammattikorkeakoulussa jne. opiskelu oikeasti on ja siksi kiinnostus aihetta kohtaan on niin suuri. Ohjauksen yksi tavoite on ohjata opiskelija päätöksen tekoon. Koetaanko siirtymävaihe kenties pelottavaksi, jos opiskelija on lykännyt päätöksen tekoa vielä tässä vaiheessa?

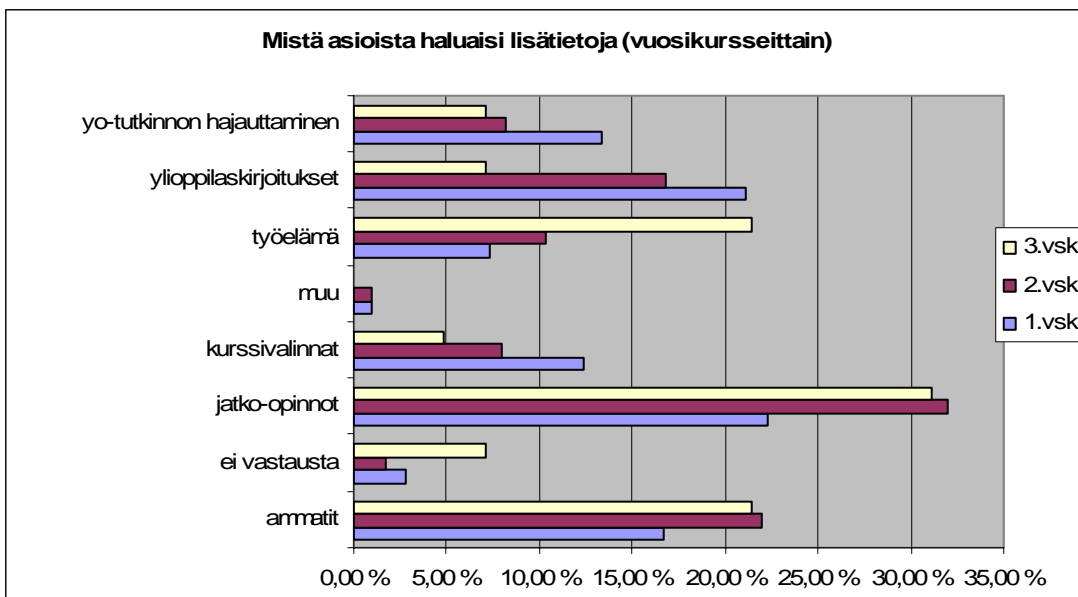
Olin jokseenkin yllättynyt, että ylioppilastutkinnon hajauttaminen sekä ylioppilaskirjoitukset yleensä saivat noinkin suuren prosenttiosuuden kaaviossa, koska opiskelijoilla kirjoitukset ovat jo alkaneet keväällä/syksyllä tai alkavat tulevana keväänä. Luulisi, että niihin liittyvät asiat ovat jo tässä vaiheessa selviä. Ilmeisesti asia ei kuitenkaan ole vielä niin selvä. Vai kuvastaako tämä sitä tilannetta, että vaikka tietoa kuinka jaetaan, osa opiskelijoista ei sitä silti ota vastaan? Tässä vaiheessa vastuun tiedon vastaanottamisesta voi jo mielestäni siirtää opiskelijalle, ei opinto-ohjaajakaan kaikkeen pysty, vaikka kuinka yrittäisi. Ohjaus kuuluu lukiossa kaikille, myös opiskelijalle itselleen. Hyvä kysymys kuitenkin on, missä vaiheessa ohjauksen suhteen on tehty kaikki tarvittavat toimet ja vastuun voi ja uskaltaa siirtää opiskelijalle? Vaikka abiturientit ovat jo iän puolesta aikuisia, voiko kaikkea vastuuta heidän omista asioistaan siltikään heille siirtää?

Kaavio 3 kuvaa kolmannen vuosikurssin opiskelijoiden mielenkiinnonkohteita:



KAAVIO 3 Mistä asioista haluaisi lisätietoa (3. vuosikurssi)

Keräsin eri vuosikurssien tulokset vielä samaan kaavioon (4), jotta olisi helpompi vertailla, mitkä teemat ovat tärkeimpiä milläkin vuosikurssilla. Mielestäni tuloksista voi nähdä opiskelijoiden kehittymisen, aikuistuessa tietyt asiat alkavat kiinnostaa selvästi enemmän. Helena Kasurista lainatakseni tuloksissa näkyy opintopolku eli ”oppilailla on erilaiset ohjaustarpeet opintojensa eri vaiheissa” (Kasurinen 2004, 42). On tietenkin selvä, että lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijaa kiinnostaa eri asiat kuin kolmannen vuosikurssin opiskelijaa. Toisaalta muutama ykkösluokkalainen pohti jo samanlaisia asioita kuin vanhemmat opiskelijat, kun taas muutama kolmosluokkalainen mietti samoja kurssiasioita kuin nuoremmat opiskelijat. Opintopolku ei varmaan aina olekaan niin selvä kuin olettaisi, vaan siinäkin tulee mutkia ja/tai sivuteitä suuntaan tai toiseen.



KAAVIO 4 Mistä asioista haluaisi lisätietoa (vertailu vuosikursseittain)

### 3.4 Mitä odotuksia sinulla on opinto-ohjaukselta lukiossa?

Tällä kysymyksellä halusin selvittää, millaisia odotuksia Raahen lukion opiskelijoilla on lukion opinto-ohjaukselta. Suurin osa on ollut tyytyväinen opinto-ohjaukseen eli opiskelija on saanut sen, mitä on odottanutkin.

Varsinaiset odotukset kohdistuvat ihan perusasioihin: opinto-ohjauksen pitää tukea opiskelijaa päätöksenteossa, opiskelussa, antaa tietoa ja apua tarvittaessa. Nämä kuulostavat sellaisilta asioilta, mitä opinto-ohjaus oikeastikin on ja näitä asioita korostetaan lukion opetussuunnitelman perusteissakin. Uskoisin, että tämän perusteella odotuksiin on helppo vastata.

#### *Ensimmäinen vuosikurssi*

Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat odottavat saavansa opinto-ohjauksesta apua tarpeen mukaan, joku enemmän toinen vähemmän. Koska asiat ovat edelleenkin vielä uusia, opiskelijat toivovat asioita käsiteltävän mahdollisimman selkeästi.

Osa odottaa opinto-ohjauksen auttavan heidät jatko-opintoihin, joillakin tuleva opiskelupaikka on jo nyt mielessä, osa vasta kartoittaa omia kiinnostuksenkohteitaan opinto-ohjauksen avulla. Se kuitenkin kävi ilmi, että opiskelijat odottavat ohjauksen olevan yksilöllistä, juuri minulle sopivaa ja minun asiaani palvelevaa. Muutamilla ei ollut varsinaisia odotuksia, koska eivät katso tarvitsevansa sitä tai eivät vain muuten koe ohjausta niin tarpeellisenä. Tähän mielipiteeseen suhtaudun jälleen hieman varauksella, ajatukset luultavasti muuttuvat opintojen etenemisen myötä. Onko opinto-ohjaus



opiskelijan mielestä turhaa, hyödytöntä, ajanhukkaa? Uskoisin jokaisen hyötyvän ohjauksesta, vaikkei sitä omasta mielestään tarvitsisi. Jos ei muuten, niin saa ainakin varmistuksen (ja kuuntelijan!) omille suunnitelmilleen, jos ei odota opinto-ohjaajan kertovan valmiita ideoita ja malleja tulevaisuutta varten. Jos opiskelija ei katso tarvitsevansa ohjausta, osaako hän kuitenkin hakeutua opinto-ohjaajan puheille siinä vaiheessa, kun eteen tuleekin jokin ylitsepääsemätön ongelma, vaikeus, este? Onneksi opinto-ohjaaja pystyy kartoittamaan ohjaustarvetta myös luokkatunneilla ja keskustelemalla muiden opettajien kanssa, tällöin saa usein sellaista tietoa, jonka perusteella voi opiskelijan pyytää ohjauskeskusteluun, vaikkei hän sitä itse olisi pyytänytään.

57. ”Ei kiinnosta erityisemmin, ei odotuksia.”  
 58. ”Että saisi varmuuden siitä että lukee/kirjoittaa oikeita aineita tulevaisuuden huomioon ottaen. Nyt on vähän arvailua.”  
 59. ”Odotan saavani jatkossakin yhtä hyvin apua ja tietoa opoilta kuin nytkin.”  
 60. ”Odotan että oppilaita ohjattaisiin yhtä paljon henkilökohtaisesti kuin ryhminä.”  
 61. ”Odotan, että saan neuvoja valinnoissa ja mahdollisesti kurssien vaihtamisessa, myös jatko-opinnoissa”  
 62. ”Opastaa tulevaisuuteen ja hyviin valintoihin”  
 63. ”Että opo kykenee auttamaan minua tarvitsemallani tavalla, tarvittaessa”  
 64. ”Että saa ajankohtaista ja perusteellista tietoa”  
 65. ”Että kaikki uusi kerrottaisiin hitaasti ja selvästi että sen ymmärtäisi!”  
 66. ”Ainakin, että jatko-opintomahdollisuuksista olisi ihan kunnolla asiaa.”  
 67. ”Opot auttavat ongelmatilanteissa.”  
 68. ”Odotan sen avulla pääseväni haluamaani opiskelupaikkaan.”  
 69. ”Ei mitään kummempia, ehkä sitä saisi olla enemmän.”

### *Toinen vuosikurssi*

Toisen vuosikurssin opiskelijoilla odotukset koskevat pääsääntöisesti sitä, että ohjaus jatkuu yhtä hyvänä kuin ennenkin ja apua saa silloin, kun sitä tarvitsee. Opinto-ohjaajan antama tuki ja turva katsotaan niin tärkeäksi, että siihen luotetaan suuresti. Yksittäisiä teemoja, joita toivotaan opinto-ohjauksessa käsiteltävän, ovat ylioppilaskirjoitukset, jatko-opinnot sekä kurssit. Nämä asiat tosin ovat sellaisia, joita varmasti käsitelläänkin ajallaan, joten jokaisen pitäisi saada tarpeeksi tietoa. Lisäksi muutama vastaaja ei ole ollut tyytyväinen opinto-ohjauksen määrään, mikä on aika omituista, koska Raahen lukiossa ohjausresurssia on periaatteessa enemmän kuin monessa muussa lukiossa. Tämä voi toisaalta liittyä myös siihen, ettei kyseisellä vuosikurssilla ole ohjauksen luokkatunteja ollenkaan, pääsääntöisesti opiskelijat kaipasivat kuitenkin lisää yksilöohjausta.

70. ”Että aina saa halutessaan opastusta ja neuvoja ja että voi käydä keskustelemassa vaikka kahden kesken”  
 71. ”Saisin tietoa jaksojärjestelmästä, yo-kirjoituksista yms. Ja olen saanut tietoni.”  
 72. ”Kaikki oppilaat pitäisi ottaa huomioon ja saada henkilökohtaista opastusta”  
 73. ”Kaikki on mielestäni hyvin meidän koulussa ja tulee varmasti myös olemaan”  
 74. ”Odotan, että opinto-ohjausta jatketaan samaan malliin - Neuvoja saa jos kysyy -”  
 75. ”Paljon tietoa yliopistoista ja AMK:sta. Lisäksi odotan yo-tutkintoon liittyvien muotoseikkojen kertomista.”  
 76. ”Odotan, että opinto-ohjaus toimii yhtä hyvin kuin ennenkin.”  
 77. ”Luulin että sitä olisi enemmän, henkilökohtaisempaa”

78. ”Toivon sen tukevan tulevaisuuden valintoja, sekä luomaan turvallisuuden tunnetta että jos on hätä niin on joku jonka puoleen kääntyä!”

### *Kolmas vuosikurssi*

Kolmannen vuosikurssin opiskelijoiden odotukset liittyvät pääsääntöisesti tulevaisuuteen ja jatko-opintoihin. Muita odotuksia ei enää tässä vaiheessa koettu olevan. Olettaisin tämän johtuvan siitä, että osalla vastaajista lukio-opinnot olivat kyselyhetkellä päättymässä. Aika yleinen kommentti odotuksiin liittyen oli se, että apua saa, jos sitä tarvitsee.

Yhteiskunnan muuttuessa opinto-ohjaajan on pysyttävä mukana muutoksessa, hankittava tietoa sekä päivitettävä omat tietovarastonsa. Vaikka opiskelijat ehkä omatoimimisestikin ottavat selvää asioista, opinto-ohjaaja on kuitenkin se henkilö, jolta asiantuntevaa opastusta odotetaan.

79. ”Että kysymyksiin vastataan”

80. ”Autetaan jos kysytään”

81. ”Ammattimaista asiantuntemusta”

82. ”Se kertoo mitä lukiossa tapahtuu ja miten jatko-opintojen kanssa toimitaan.”

83. ”Opoilla on suuri vastuu auttaa nuoria löytämään mieluisia jatko-opiskelupaikka.”

84. ”Ei enää mitään. Kaikki on jo nähty.”

85. ”Että kaikesta tulevaisuutta ja opiskelua koskevista asioista voi jutella/kysellä.”

86. ”Opo on tavattavissa silloin, kun häntä tarvitsee, eikä jonotus kestä puolta vuotta.”

87. ”Pitäisi käsitellä jokaiselle vuosikurssille ajankohtaisia asioita, niin kuin on tehtykin”

88. ”Kaikki on toiminut kuten olen odottanut.”

## **3.5 Kuinka tärkeää opinto-ohjaus on lukiossa?**

Tällä kysymyksellä halusin kartoittaa, kuinka tärkeänä opiskelijat kokevat opinto-ohjauksen lukiossa. Siirtyminen peruskoulusta toiselle asteelle ja tässä tapauksessa lukioon on suuri askel opiskelijalle: omaan opiskeluun onkin kiinnitettävä paljon enemmän huomiota kuin aiemmin, lukujärjestys tehdään itse, kurssikertymää on seurattava jne. Suurin osa vastanneista kokikin, että opinto-ohjaus on erittäin tärkeää lukiossa.

Vastauksissa korostui mm. tiedon välittyminen, neuvonta ja opastaminen erilaisissa asioissa, tulevaisuuden suunnitteleminen jne. Opinto-ohjaajan ammattitaitoon luotetaan suuresti; hänen katsotaan tietävän lähes kaiken kaikesta.

### *Ensimmäinen vuosikurssi*

Opiskelijat painottavat tiedon helppoa saatavuutta, mikä auttaa suoriutumaan lukio-opinnoista. Eri asioissa opiskelijat kokevat olevansa vielä niin nuoria, että aikuisen antamat ohjeet ja neuvot auttavat niin päätöksenteossa kuin opiskelua koskevilla asioissakin.

Osa tiedostaa jo nyt, että tämänhetkisillä ratkaisuilla voi olla suuri merkitys jatkoon pyrittäessä ja katsovat sen takia opinto-ohjauksen olevan erittäin merkityksellistä.

Muutammat katsoivat opinto-ohjauksen olevan turhaa. Tähän kommenttiin voinee suhtautua varauksella. Jokainen tarvitsee ohjausta jossain vaiheessa, mutta miten saada se selväksi myös opiskelijalle, joka suhtautuu asiaan negatiivisesti?

Esimerkin nro 90 kommentti on mielestäni aika kuvaava, lukioon tulevalta odotetaan itsenäisyyttä ja oma-aloitteisuutta todella paljon. Kuitenkin osa lukiolaisista ei näihin odotuksiin pysty vastaamaan, vaan jää ajelehtimaan jonnekin vailla huolen häivää. Opinto-ohjaajan tehtäväksi jää myös näistä ”ajelehtiyoista” huolehtiminen. Entä lukion jälkeen, kenen vastuulla on huolehtia nuoresta, joka ei pysty ottamaan vastuuta itsestään ja tekemisistään?

89. ”Tärkeää, jotta opinnot tulisi suoritettua ajallaan ja järkevästi, sekä tulevia ammattitoiveita vastaaviksi”
90. ”On se, koska ei kaikki ihan itsenäisesti pysty opiskeluaan ohjaamaan”
91. ”Todella tärkeää, tässä vaiheessa tehdään valinnat jotka vaikuttavat tulevaisuuteen”
92. ”Aika tärkeää, saa tietoa helposti”
93. ”Todella tärkeää, koska varsinkin ekaluokkalaisena sitä on melkoisen hukassa, kun tulee lukioon, jossa systeemit on paljon erilaisempia kuin yläasteella.”
94. ”Ei tässä vaiheessa kovin tärkeää. Myöhemmin kyllä.”
95. ”Ei kovin tärkeää. Jokainen tietää suunnilleen mitä tekee tässä iässä.”
96. ”Tärkeää. Jotkut asiat saattavat olla vaikeita päätettäviä ja näihin kaipaisi neuvoja”
97. ”Todella tärkeää, sillä tietoa on paljon, eikä kaikkea huomaa aina itse ajatella.”
98. ”Tärkeää, koska lukiossa opiskelu on pohjaa jatko-opinnoille ja kurssivalinnat eivät ole samantekeviä”
99. ”Melko tärkeää, koska se kokoaa ryhmää ja toimii hyvänä ns. tiedonvälitystoimistona”
100. ”Se on tärkeää, koska emme ole vielä aikuisia ja ymmärrä kaikkea”
101. ”Tärkeää. Opo on ihminen jolta saa apua ja kurssien valitseminen joillekin on työlästä jo opon avustamanakin. Mitä se olisi ilman?”

### *Toinen vuosikurssi*

Opiskelijoiden vastauksissa korostuu opinto-ohjaajan antama tuki ja turva. Valintojen tekemisessä ja tiedon välittämisessä opinto-ohjaus on tärkeää. Muutammat mainitsivat myös, että opinto-ohjaajat huolehtivat myös laiskoista oppilaista, jotka eivät itse tee mitään opintojensa eteen. Toisaalta joukkoon mahtui myös niitä, joiden mielestä opinto-ohjaus ei ole niin tärkeää lukiossa. Sopii kysyä, missä ohjaus on sitten tärkeää, jos ei lukiossa (kuin myös muillakin asteilla)?

Osalle lukio-opinnot olivat siksi turvallinen valinta, ettei perusasteen jälkeen ollut vielä valmis lähtemään ammatilliselle puolelle, joten opinto-ohjauksen merkitys on tässä vaiheessa erittäin suuri. Toisaalta omatoimisuuteen ja itsenäisyyteen totuttautuminen on ollut hankalaa ja opinto-ohjaajan apu on ollut korvaamatonta.

Mitä on mielessä opiskelijalla esimerkissä 116? Tarkoittaako hän kenties, että lukioajan voi käyttää miten huvittaa, ilman että kukaan katsoo perään? Lukion tehtävänä on antaa lisää yleissivistystä, jota tarvitaan erityisesti jatko-opinnoissa. Ilman opinto-ohjausta lukio-opinnoista on hankala selvittää, se on selvä. Tämän tosin suurin osa vastanneista oli todennutkin.

102. ”Todella tärkeää, ei meikä ainakaan ois yksin nuitten valintojen kaa pärjänny, opot myös rohkaisee.”

103. ”Hyvin tärkeää. Kun on epävarma, on hyvä että on tietty henkilö jonka puoleen kääntyä”  
 104. ”Tärkeää! Muuten olisin ihan hukassa opintojeni suhteen”  
 105. ”Tärkeää, koska muualta on hankala saada tietoa”  
 106. ”En tiedä. En ole tähän asti tarvinnut”  
 107. ”Korvaamatonta. Ilman opinto-ohjausta olisi suurin osa opiskelijoista hukassa kirjoitusten, uudistusten, ja jatko-opintojen takia.”  
 108. ”Todella tärkeää, varsinkin nyt kun kurseja on todella vähän rahapulan takia, opot auttavat saamaan kurssit oikeille paikoilleen...”  
 109. ”Kohtalaisen tärkeä. Jokainen oppilas tarvii jossain vaiheessa opinto-ohjausta”  
 110. ”Kyllähän se selventää ja opotunnit on ollu hyödyllisiä.”  
 111. ”Tärkeää, koska joukkoon mahtuu niitä jotka ovat laiskoja. Yleensä opot huolehtii niistä.”  
 112. ”Melko tärkeää. Sillä itsenäisesti ja tietämättömänä on erittäin huono ilmoittautua kirjoituksiin ja kurseille.”  
 113. ”Erittäin tärkeää, sillä lukiolaisella on muutenkin niin paljon vastuuta, että on hyvä, kun apua on tarjolla”  
 114. ”Todella tärkeää, koska monet tulevat lukioon saadakseen lisää aikaa etsiä sitä omaa ammattia. Lisätieto sellaisesta olisi hyväksi.”  
 115. ”Todella tärkeää. Opinto-ohjaajat ovat sellainen tukijalka, jolta voi aina mennä pyytämään apua jos jossain asioissa on epävarmuutta.”  
 116. ”Ei kovin tärkeää koska lukio on avoin oppilaitos.”  
 117. ”Tärkeää, koska kaikki eivät itse jaksaa jaksaa, mutta heidätkin pitää auttaa lukiosta ulos.”

### *Kolmas vuosikurssi*

Kolmannen vuosikurssin opiskelijat olivat yksimielisiä siitä, että lukion opinto-ohjaus on erittäin tärkeää. Vastauksissa korostui erityisesti informaationsaanti ja lukio-opiskelujen merkitys jatko-opintoihin. Myös se kävi ilmi vastauksista, että ilman opinto-ohjausta moni asia jäisi kuulematta, koska itse ei aina ole kaikista perillä. Toisaalta ohjaus antaa myös riittävästi eväitä erilaisiin valintatilanteisiin, jos opiskelija ei usko selviytyvänsä tilanteesta omin avuin. Henkilökohtaisen ohjauksen määrä on rajallinen, se pitäisi myös opiskelijan ymmärtää. Tähän kuitenkin yritetään kiinnittää huomiota tulevaisuudessa erityisesti abiturienttien kohdalla. Toisaalta jos yhden vuosikurssin ohjauksen määrää lisätään, eikö se ole tällöin jonkun muun resurssista pois?

118. ”Todella tärkeää, koska opinto-ohjaajalta saa tietoa sekä neuvoja. Voi varmistaa riittääkö kurssit jne.”  
 119. ”Melko tärkeää. Lisäinfo on aina hyödyksi.”  
 120. ”Ei ilmankaan selviäisi mihinkään.”  
 121. ”Erittäin tärkeää, sillä täältä lähdetään ammattiopintoihin ja lukiossa ollessa pitäisi jo tietää, mitä haluaa tehdä tai mitä vaihtoehtoja on. Lukio vaikuttaa tulevaisuuteen.”  
 122. ”Tärkeää. Muuten tiedot tapahtumista voi jäädä puutteellisiksi.”  
 123. ”Tosi tärkeää, jotta ei tule tehtyä typerä valintoja.”  
 124. ”Tärkeää, koska hehän niistä kurseista yms. tietävät”  
 125. ”Henkilökohtaista ohjausta tulisi olla enemmän, esim. 15 min. keskusteluhetkiä tms.”

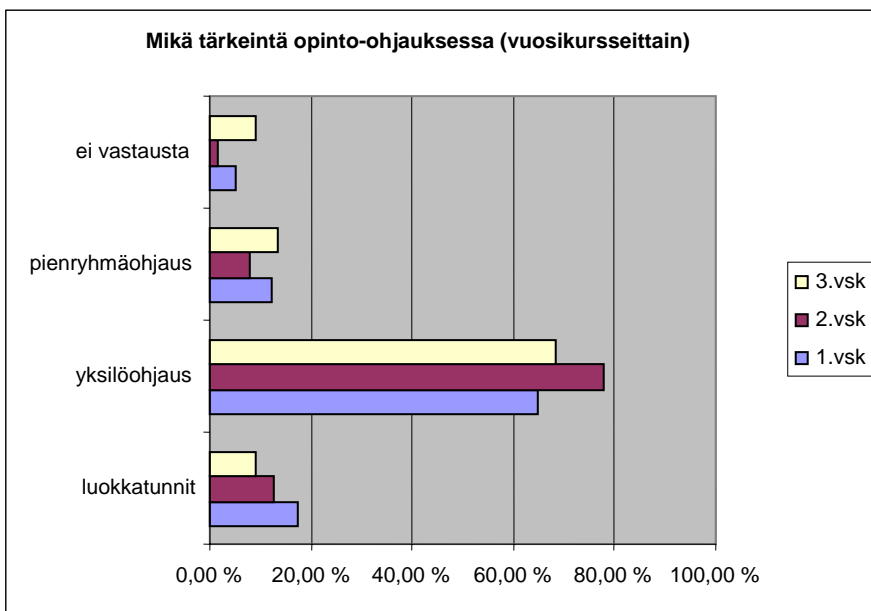
### 3.6 Mikä on mielestäsi tärkeintä opinto-ohjauksessa?

Halusin tietää, mikä opiskelijoiden mielestä on tärkeintä opinto-ohjauksessa vaihtoehtojen ollessa luokkatunnit, yksilöohjaus ja pienryhmäohjaus. Tämän tarkemmin en halunnut ohjauksen muotoja määritellä.

Jokainen vuosikurssi katsoi aivan ylivoimaisesti tärkeimmäksi yksilöohjauksen, ja tämä ei ollut minusta mikään yllätys. Ensimmäisen ja toisen vuosikurssin vastauksissa korostuu myös luokkatuntien tärkeys, kun taas kolmannen vuosikurssin opiskelijoiden kokevat pienryhmäohjauksen tärkeämmäksi kuin luokkatunnit. Korostuuko vertaistuen merkitys entisestään pienryhmäohjauksessa opintojen päättövaiheessa, jolloin jatko-opinnot jo pyörivät mielessä? On varmasti mielekästä pohtia erilaisia jatko-opintovaihtoehtoja samanhenkisten opiskelijatovereiden kanssa, koska siitä saa varmasti paljon uusia ajatuksia ja näkökulmia omassa päässä pyöriviin ajatuksiin. Olisin ehkä odottanut erilaista vastausta toisen vuosikurssin opiskelijoilta, joilla luokkatunteja ei ole ollenkaan. Prosenttiosuudesta ei siis voi päätellä, kokevatko toisen vuosikurssin opiskelijat ongelmana sen, ettei luokkatunteja ole. Toisaalta heillä yksilöohjauksen tärkeys korostui muihin vuosikursseihin verrattuna erityisesti.

Kohtaan ”ei vastausta” merkitsin ne, jotka eivät olleet joko epähuomiossa tai tarkoituksella vastanneet mitään. Muutamat vastaajat olivat lisäksi kirjoittaneet, että periaatteessa kaikki ohjausmuodot ovat yhtä tärkeitä, jos niitä on riittävästi tarjolla. Tämä oli sikäli hyvä huomautus, sillä ohjaajana olen samaa mieltä, mikään ohjauksen muodoista ei sulje pois toista, vaan yhdessä ne antavat toimivan kokonaisuuden. Tärkeimmäksi ohjauksen muodoksi koen kuitenkin henkilökohtaisen ohjauksen, aivan kuten kyselyyn vastanneet opiskelijatkin.

Kaaviossa 5 esittelen tulokset vuosikursseittain:



KAAVIO 5 Mikä tärkeintä opinto-ohjauksessa (vertailu vuosikursseittain)

### 3.7 Oletko itse aktiivinen tiedonhaussa? Mistä haet/saat tietoa?

Halusin tietää, ovatko lukiolaiset itse aktiivisia tiedonhaussa. Ohjauksen yksi tavoite on ohjata opiskelijaa aktiiviseen tiedonhakuun ja tämä korostuu varmasti toisella asteella, korkea-asteesta puhumattakaan. Tarkoitus oli myös herätellä opiskelijoita huomaamaan oman aktiivisuuden merkitys.

Jatkokysymyksen tarkoitus oli selvittää, mistä opiskelijat hakevat ja saavat tietoa. Tällä tarkoitin muita tietolähteitä kuin opinto-ohjaaja, mutta ilmeisesti opiskelijat pitävät opinto-ohjaajaa niin tärkeänä lähteenä, että melkein kaikissa vastauksissa opinto-ohjaaja mainittiin tietolähteenä. Internetin merkitys tiedonhaussa ja tiedonlähteenä on kasvanut, mutta toisaalta voi miettiä, osaako opiskelija karsia epäolennaisen ”tiedon” olennaisen joukosta?

Raahen lukiossa jokaiselle vuosikurssille jaetaan omat oppaat hyvissä ajoin ja vihkosten tietoa käydään läpi esimerkiksi ropo-tuokioiden yhteydessä tai ohjauksen tunneilla. Tietoa pyritään jakamaan eri kanavien kautta, jotta se kulkisi jokaiselle. Siitä huolimatta aina on niitä, jotka onnistuvat välttämään tiedon. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen tiedonhakuun, mutta viime kädessä opiskelija itse vastaa siitä, toimiiko hän aktiivisesti vai ei.

### *Ensimmäinen vuosikurssi*

Suurin osa piti itseään melko aktiivisena. Tämä oli aika mielenkiintoinen havainto, kun vertaa sitä vanhempien opiskelijoiden vastauksiin. Voisiko syynä sitten olla se, että ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille asiat ovat vielä uusia ja siksi mielenkiintoisia, joten he jaksavat olla aktiivisia ja hakea tietoa aktiivisemmin kuin vanhemmat opiskelijat?

Tietoa haetaan pääsääntöisesti koulusta joko esitteistä, ilmoitustauluilta tai henkilökunnalta. Ryhmänohjaustuokiot, vanhemmat opiskelijat/sisarukset ja opinto-ohjaaja olivat yleisimpiä vastauksia. Internetin merkitys tietolähteenä näyttää myös olevan suuri.

Mielenkiintoista oli se, että jopa huhupuheet laskettiin tiedonlähteeksi. Yleensä käy niin, että kun jokin asia lähtee huhuna liikkeelle, siihen tarttuu matkan varrella uusia piirteitä, jotka voivat ikävimmässä tapauksessa vääristää koko asian. Onkin aika huolestuttavaa, mikäli opiskelija katsoo tärkeimmäksi tiedonlähteeksi huhupuheet.

126. ”En ole aktiivinen. Jos haen jotain, haen sen netistä”

127. ”Aulan esitteistä, ilmoitustaululta, netistä.”

128. ”Jos tarvin tietoa niin kokeilen ensin hakea sitä itse ja kääntyä sitten opon puoleen”

129. ”Tietoa saan opinto-ohjauksen tunnilta, kavereilta ja tarvittaessa opinto-ohjaajalta”

130. ”En ole kovin aktiivinen ja tietoa saan ropotuokioista”

131. ”Olen aktiivinen ja haen tietoa joka paikasta jos opo tai kanslisti ei tiedä he tietävät ainakin kuka tietää”

132. ”Ei kovin suurta tarvetta tiedonhakuun. Netti hyvä tietolähde!”

133. ”En ole aktiivinen. Tietoa olen saanut tunneilla ja vanhemmilta oppilailta”

134. ”Haen/Saan tietoa vanhemmilta opiskelijoilta/jo lukion käyneiltä ja opinto-ohjaajilta.”

135. ”Infosta + huhupuheet”

136. ”Info TV:stä, opolta ja kansliasta saan kaiken tarvittavan. Tietenkin opettajilta tulee kysyttyä joskus.”

### *Toinen vuosikurssi*

Ne, jotka ovat aktiivisia tiedonhaussa, käyttävät lähteinä erilaisia oppaita, ropo-tuokioita, kavereita jne. Jokseenkin huolestuttavaa on se, että osa ei pitänyt itse huolta tiedonsaannistaan, vaan luottivat siihen, että kyllä kaveri sitten sanoo, jos on jotain tärkeää tulossa. Entäpä sitten, kun kaveri ei haluakaan toimia enää tietolähteenä? Osa vastanneista myönsi suoraan, että voisivat itse olla aktiivisempia. Osa taas ei pitänyt itseään mitenkään aktiivisena tiedonhakijana, mutta kertoivat tarvittaessa saavansa tietoa esimerkiksi internetistä.

Opinto-ohjaajan lisäksi tietoa on haettu myös ammatinvalintapsykologilta. Vastauksesta ei käynyt ilmi, oliko ammatinvalintapsykologin puheille hakeuduttu omatoimisesti vai opinto-ohjaajan tai jonkun muun neuvosta. Ammatinvalintapsykologin antama apu on varmasti tärkeää, mutta valitettavasti sitäkään ei ole tarjolla riittävästi.

137. ”En ole aktiivinen. Netistä saa tietoa jos tarvitsee.”

138. ”Haen tietoa yhteishakuoppaista ja internetistä aika aktiivisesti”

139. ”Haen ja saan tarvitsemani tiedon joko omalta ryhmänohjaajalta tai opolta.”

140. ”Jossain määrin. Ilmoitustauluilta ja muilta oppilailta”

141. ”Haen tietoa, jos sitä tarvitsen, mutta en voi sanoa itseäni aktiiviseksi.”

142. ”Opolta ja opettajilta. Voisin kai olla aktiivisempi.”

143. ”Olen. Olen hakenut tietoa eri yliopistoista niiden kirjoista.”  
 144. ”Saan tietoa OPO tunneilta ja käymällä itse opon luona. Myös joka vuonna jaettavasta vihosta ja kurssivalintavihosta on hyötyä”  
 145. ”Olen aika passiivinen, onneksi kaveri aina muistuttaa viime tipassa asioista.”  
 146. ”Olen melko aktiivinen. Kyselen sisaruksilta ja opettajilta, haen tietoa internetistä ja ammatinvalintapsykologilta.”  
 147. ”Internetistä, kyselemällä, lukemalla lehtisiä”  
 148. ”Olen. Ropotuokioista, ilmoitustauluilta ja – tv:stä.”

### *Kolmas vuosikurssi*

Suurin osa vastanneista katsoi tärkeimmäksi tietolähteekseen opinto-ohjaajan ja muun henkilökunnan lisäksi internetin. Koulun ilmoitustaulusta ja info-tv:stä on myös ollut apua useimmille. Lisäksi kavereiden ja sisarusten merkitys tietolähteenä katsottiin mainitsemisen arvoiseksi. Toisaalta hieman varauksella voi suhtautua siihen, kannattaako pitää kaveria tärkeimpänä tietolähteenään. Myös internetin merkitys on sekä hyvä että huono puoli, siellä on paljon asiaa, mutta myös paljon epäolennaista ja usein virheellistäkin ”tietoa”.

Esimerkki nro 150 kuvaa mielestäni hyvin sitä, että lukiolaiselta odotetaan jo aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta. Kaikkea ei voi aina saada eikä pidäkään saada valmiina, vaan opiskelijan on pyrittävä toimimaan myös itse. Tämän vastaajakin on ilmeisesti huomannut. Totta kai opinto-ohjaajan apua kannattaa ja saa pyytää, mutta pientä viitseliäisyyttäkin on hyvä harjoittaa. Jatkossakin on helpompi toimia, jos osaa itse olla aktiivinen eikä aina ole muiden avun ja neuvojen varassa.

149. ”Haen tietoa opinto-ohjaajalta ja Internetistä”  
 150. ”Pyrin olemaan. Tietoa löytyy kaikkialta, kun viitsii etsiä.”  
 151. ”Pyrin olemaan, haen netistä/saan koulukavereilta”  
 152. ”Opinto-ohjaaja Päiviltä sekä apulaisrehtori Annelilta”  
 153. ”Ilmoitustaulut ja opo.”  
 154. ”Opoilta lähinnä haen ja saan tietoa. Jos pitää kysyä jotain, niin sitten kysyn.”  
 155. ”Netistä ja kavereilta”  
 156. ”Internetistä suurimmalta osin. Opoa käyn kuitenkin tapaamassa eniten.”



## 4 YHTEENVETO

Kehittämishankkeeni aiheena oli tutustua lukion opinto-ohjaukseen opiskelijoilla teetetyin kyselyn muodossa. Lukion opinto-ohjaus kiinnostaa minua sen takia, että tavoitteenani on siirtyä jossain vaiheessa perusopetuksen oppilaanohjaajasta lukion opinto-ohjaajaksi.

Kohderyhmäksi valitsin entisen kouluni, Raahen lukion, joka on melko suuri lukio oppilasmäärältään (lukuvuonna 2005–2006 noin 450 opiskelijaa). Suoritin myös opinto-ohjaajien monimuotokoulutukseen kuuluvan verkostoharjoittelujakson lukion osalta juuri Raahen lukiossa, joten päätin liittää kehittämishankkeeni osaksi harjoittelua.

Kyselyn teetin toukokuussa 2006 ja siihen vastasi 275 opiskelijaa. Tarkoitukseni oli alun perin teettää kysely vain toisen vuosikurssin opiskelijoilla. Päätin kuitenkin laajentaa otostani, koska kyselyn teettäminen siirtyi myöhemmäksi kuin oli tarkoitus. Opiskelijat saivat vastata kyselyyn anonyyminä. Kysymysten teemana oli luonnollisesti lukion opinto-ohjaus opiskelijan näkökulmasta: onko ohjausta ollut riittävästi, mikä on ollut hyvää tai huonoa, onko jossain parantamisen tai kehittämisen varaa, kuinka tärkeänä opiskelijat kokevat ohjauksen jne. Lisäksi kysyin myös opiskelijoiden tiedonhankinnasta, mistä ja miten aktiivisesti hankkivat tietoa, mistä asioista kaipaavat lisätietoa. Kyselyni tuloksia on tarkoitus hyödyntää Raahen lukion opinto-ohjauksen kehittämisessä. Koska sain kyselyyni niin paljon vastauksia, kaikkien tulosten esittäminen on mahdotonta. Nostin tuloksista esiin pääkohtia, jotka tukevat kehittämishankkeeseeni liittyvän oman tavoitteeni toteutumista parhaiten.

Lukio-opinnot eivät aina suju odotusten mukaisesti, vaan erilaisia ongelmia voi tulla vastaan ja tällöin opinto-ohjaukselta odotetaan paljon. Erityisongelmaisten huomioon otto on uusi asia lukiossa. Lukioon tulee lukion ongelmista ja muista häiriöistä kärsiviä enemmän kuin aiemmin tai sitten ongelmia ei aiemmin niin tarkkaan huomioitu. Näissä asioissa ollaan vielä alkuvaiheessa, mutta jotain Raahen lukiossa on jo asian suhteen tehty. LUKI-kartoitus tehdään jokaiselle aloittavalle opiskelijalle ja tarvittaessa opiskelija ohjataan LUKI-opetukseen. Jos opiskeluvaikeuksia havaitaan, opiskelija voidaan ohjata myös opiskelutekniikan kurssille. Tietenkin erityistä tukea tarvitsevat on huomioitava myös muissa aineissa kuin vain ohjauksessa, mutta yleensä opinto-ohjaaja toimii tavallaan jonkinlaisena välikätenä opiskelijan ja muiden opettajien ja yhteistyötahojen kanssa.

Mielenterveysongelmat yms. ovat opinto-ohjaajalle (kuin myös muille opettajille) vaikeita, koska tällaisten ongelmien kohtaamiseen ei ole ollut toistaiseksi tarpeeksi koulutusta. Toki on muistettava, että emme ole oikeita henkilöitä hoitamaan mielenterveyteen liittyviä asioita. Palvelujen saatavuus tuottaa ongelmia, koska niistä vastaavia henkilöitä ei ole tarpeeksi. Tulevaisuudessa on varmasti odotettavissa, että lukioihin tulee oma erityisopettaja tai jokin muu vastaava järjestely, sillä peruskoulujen erityisopettajien aika ei tahdo riittää lukion tarpeisiin, varsinkaan akuuteissa tilanteissa.

Kyselyni tuloksissa ongelmakohdiksi mainittiin erityisesti kurssivalinnat ja lukio-opintojen suunnittelu, tämä korostui erityisesti ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden vastauksissa. Muutos perusasteen turvallisuudesta ilmapiiristä luokattomaan lukioon on ollut melkoinen, ja vaatiikin opiskelijalta todella paljon selviytyä lukio-opinnoista itsenäisesti. Muutamat opiskelijat mainitsivat myös opetussuunnitelma-

uudistuksen tuoneen jonkin verran ongelmia. Onneksi opinto-ohjaajalta on voinut pyytää apua tarvittaessa.

Pääsääntöisesti kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen eikä parantamisen varaa juuri ollut. Vaikka ohjauksen määrä on hyvä, niin sitä voisi opiskelijoiden mielestä olla enemmänkin. Positiivista oli tietysti se, että opiskelijat pääsääntöisesti kokevat opinto-ohjauksen todella tärkeänä ja mielekkäänä. Eniten ongelmia opiskelijoilla oli ollut lukio-opintojensa suunnittelussa, koska aiemmin esimerkiksi lukujärjestystä ei ole tarvinnut tehdä itse. Kurssivalinnat teetättävät myös työtä, joten niiden osalta opinto-ohjaajan apu ja neuvot ovat olleet tarpeellisia. Muutamat opiskelijat mainitsivat myös uudistuneen opetussuunnitelman tuoneen päänvaivaa.

Hieman yllätti se, että opiskelijat kaipaavat entistä varhaisemmassa vaiheessa lisätietoa mm. ylioppilaskirjoituksista sekä jatko-opinnoista. Tämä korostui erityisesti ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden vastauksissa. Onko todella niin, että lukio-opinnoista pitäisi selviytyä mahdollisimman nopeasti ja päästä mahdollisimman pian jatko-opintoihin ja sitä kautta työelämään? Ehkä opiskelijat ovat entistä kypsempiä ja valveutuneempia, mikä näkyy ehkä siinä, että tietyt asiat mietityttävät ja kiinnostavat jo lukio-opintojen alussa. Vai onko lukio-opiskelu muuttunut omista lukioajoista niin paljon, että opiskelijan on oltava liikkeellä jatkon suhteen jo entistä aiemmin?

Opinto-ohjaus koetaan pääsääntöisesti erittäin tärkeäksi ja mielekkääksi, koska luokaton lukio vaatii opiskelijalta niin oma-aloitteisuutta kuin itsenäisyyttäkin, kypsyydestä puhumattakaan. Kuitenkin on pidettävä mielessä se, että opiskelijat ovat kuitenkin nuoria, joten aikuisen tuki on aina paikallaan. Opinto-ohjaajan rooli onkin suuri ja vastuullinen, häneltä odotetaan paljon. Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivatkin pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja sen määrään, joskin muutamat kaipasivat ohjausta vieläkin enemmän. Raahen lukiossa ohjaukseen on käytettävissä resurssia todella paljon, mutta henkilökohtaisen ohjauksen määrää voisi opiskelijoiden mielestä olla enemmän. Kuten jo aiemmin olen todennut, opinto-ohjaus on yksi Raahen lukion painopistealueita. Ilman hyvää opinto-ohjausta monen opiskelijan tie nousisi todennäköisesti pystyyn. Opinto-ohjaukseen liittyvissä kehittämiskohteissa mainittiinkin, että erityisesti toisen vuosikurssin ohjaukseen kaivattaisiin lisää resurssia, koska varsinaisia ohjauksen tunteja ei silloin ole. Myös abiturienttien yksilöohjausta olisi hyvä olla enemmän kuin nyt. Kaikilla vuosikursseilla yksilöohjaus koettiin tärkeimmäksi ohjauksen muodoksi, mikä ei minusta ole mikään yllätys. Onhan se aika, jonka opiskelija voi käyttää oman asiansa miettimiseen, ongelmien ratkaisuun sekä ajatusten selkeyttämiseen yhdessä opinto-ohjaajan kanssa, korvaamattoman tärkeää.

Tiedonhaun suhteen osa opiskelijoista myönsi olevansa aika passiivisia. He eivät kuitenkaan kokeneet tilannetta ongelmaksi. Aktiiviset tiedonhankkijat käyttivät tietolähteinään niin kavereita, internetiä kuin erilaisia oppaita. Luonnollisesti opinto-ohjaajaa (ja muitakin opettajia) pidettiin tärkeänä tietolähteenä. Muutamasta vastauksesta pisti silmään se, että osa oli informaation suhteen kavereiden varassa eli kaverit huolehtivat, että tarvittava tieto tulee myös heille asti. Myös se, että internet mainittiin niin useassa vastauksessa yhtenä tärkeimmistä tietolähteistä, on sekä hyvä että huono asia. Tärkeää on, että opiskelija osaa poimia olennaisen ja asiallisen tiedon käyttäessään internetiä tietolähteenä. Ohjauksessa tiedonhakua harjoitellaan, mutta viime kädessä opiskelijan vastuulla on, kuinka hän internetistä löytynyttä tietoa soveltaa ja ottaa vastaan. Hyvästä ohjauksesta kertoo myös se, että vielä koulusta lähdön jälkeen käy joitakin opiskelijoita

opinto-ohjaajien luona mieluummin kuin muualla (esimerkiksi työvoimatoimistossa). Siitä voi päätellä, että opiskelijat ovat luottaneet Raahen lukion opinto-ohjaajilta saamaansa apuun.

Vastauksista jäin erityisesti miettimään sitä, että osalla kyselyyni vastanneista tuntui olevan kiire selviytyä lukio-opinnoista. Jo ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoilla pääkiinnostuksenkohteena olivat ylioppilaskirjoitukset sekä jatko-opinnot. Ovathan yo-kirjoitukset toki lukion kohokohta, jos niin voi sanoa, mutta silti jäi vaivaamaan, miksi kiirehtiä asioita jo niin aikaisin? Onhan toki tärkeää, että opintosuunnitelma laaditaan järkevästi ja siinä huomioidaan myös ylioppilaskirjoitukset, mutta enemmän uskon liiallisesta yo-kirjoituksista jauhamisesta olevan haittaa kuin hyötyä. Herkimmät opiskelijat vain turhaan stressaavat ja panikoivat aiheesta monta vuotta etukäteen, tämän vuoksi olisi järkevämpää keskittyä omalle vuosikurssille ajankohtaisiin asioihin. Toisen vuosikurssin opiskelijoiden mielenkiinto puolestaan kohdistui erityisesti jatko-opintoihin ja ammatteihin, kun taas kolmannen vuosikurssin opiskelijat olivat kiinnostuneita jatko-opinnoista ja työelämään liittyvistä asioista.

Tiettyjä ennakko-oletuksia minulla oli lukion opinto-ohjaukseen liittyen, vaikken sitä ohjaajan näkökulmasta toistaiseksi kovin hyvin tunnekaan. Opiskelijoiden vastaukset antoivatkin minulle aika hyvän kuvan siitä, mitä kaikkea he lukion opinto-ohjaukselta odottavat: turvaa, aikaa, kuuntelua, apua ja neuvoja. Oletan, että noihin odotuksiin on mahdollista vastata, sillä odotukset kohdistuvat perusasioihin. Ohjauksen on oltava riittävän laadukasta ja siihen pyrin osaltani antamalla opiskelijalle aikaa ja apua tarvittaessa. Ajan antaminen on ohjattavan kunnioittamista, välittämistä sekä kuuntelemista.

Kaiken kaikkiaan sain aika kattavan kuvan siitä, millaisia asioita opiskelijat odottavat lukion opinto-ohjaukselta, millaisia ongelmakohtia lukio-opinnoissa ja lukioaikana voi tulla vastaan. Tietyt aihepiirit ovat tuttuja jo perusasteen ohjauksesta, mutta luonnollisesti esiin tuli sellaisiakin aiheita, joita en tähän mennessä ole juurikaan joutunut pohtimaan. Henkilökohtainen tavoitteeni kehittämishankkeen suhteen täyttyi, sain sellaista tietoa lukion opinto-ohjauksesta, mitä lähdin hakemaankin. Tämän lisäksi uskoisin kyselyni tulosten hyödyttävän Raahen lukion opinto-ohjaukseen liittyvissä kehittämiskohteissa.

## LÄHTEET

- Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.): Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Opetushallitus. s.42
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Opetushallitus. Saatavilla www-muodossa: [http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/lops\\_uusi.pdf](http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/lops_uusi.pdf) [viitattu 28.1.2007]
- Merimaa, E. 2004. Oppilaan ja opiskelijan ohjaus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.): Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Opetushallitus. s.74–75
- Opon apu on kysyttyä lukiossa Opinto-ohjauksen määrä ja resurssit vaihtelevat Oulussa. Kaleva 16.10.2006.
- Peavy, R. Vance 2004: Sosiodynaaminen näkökulma ja ohjauksen käytäntö. Teoksessa: Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.). Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3 ohjaustyön välineet. PS-kustannus 2004. s. 19, 23
- Raahen lukion opetussuunnitelma 2005
- Raahen lukion www-sivu <http://edu.raahe.fi/koulut/lukio/index.htm> [viitattu 28.1.2007]

## LIITE

Maria Mustakallio  
Jyväskylän yliopisto  
Opettajankoulutuslaitos  
Ohjauksen koulutus- ja tutkimusyksikkö

Vastaajan sukupuoli:  mies  nainen

Ikä: \_\_\_\_\_

1. Millaisissa asioissa olet tarvinnut opinto-ohjaajan apua/neuvoja? \_\_\_\_\_

---

---

2. Oletko saanut riittävästi tietoa ja ohjausta haluamiisi asioihin? Jos et, niin missä olisi parantamisen varaa? \_\_\_\_\_

---

---

3. Mistä seuraavista aiheista haluaisit saada lisätietoa?

- a) kurssivalinnat
- b) ylioppilaskirjoitukset
- c) yo-tutkinnon hajauttaminen
- d) jatko-opinnot
- e) ammatit
- f) työelämä
- g) muu, mikä \_\_\_\_\_

4. Mitä odotuksia sinulla on opinto-ohjaukselta lukiossa? \_\_\_\_\_

---

---

5. Kuinka tärkeää opinto-ohjaus on lukiossa? Perustele vastauksesi. \_\_\_\_\_

---

---

6. Mikä seuraavista on mielestäsi tärkeintä opinto-ohjauksessa?

- a) luokkatunnit
- b) yksilöohjaus (henkilökohtainen ohjaus)
- c) pienryhmäohjaus

7. Oletko itse aktiivinen tiedonhaussa? Mistä haet/saat tietoa? \_\_\_\_\_

---

---

Kiitos vastauksistasi!